Doğan Kardeş

Eylül 1959 ★ 125 Kuruş

MARSIK

Saati götürüp tamir ettireyim

Ne kadar ağırmış.

Tartılmak istiyorum. Parayı nereye atacağım?
Biraz dinleneyim.

Ya öyle mi? Bu gözlükle iyi göremiyorum
Burada tartılamazsınız Saat bu. görmüyor musunuz?

Hey Marsık, senin kol saatin yok mu?

Galiba yağmur başlıyacak

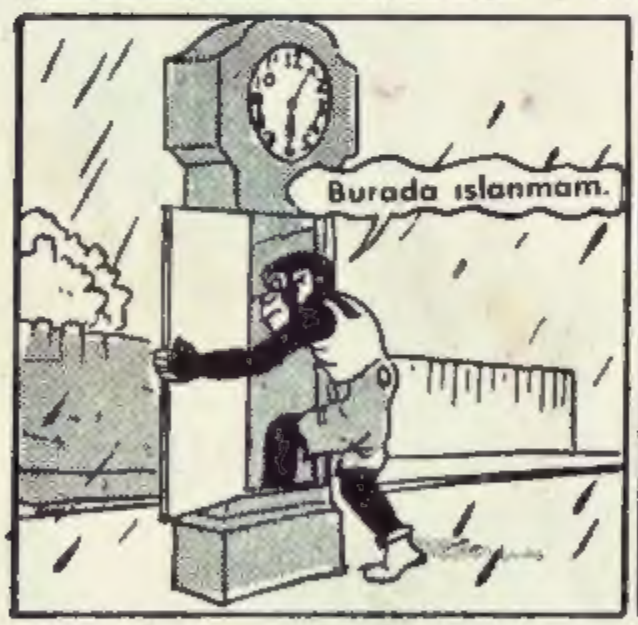
Burada ıslanmam.

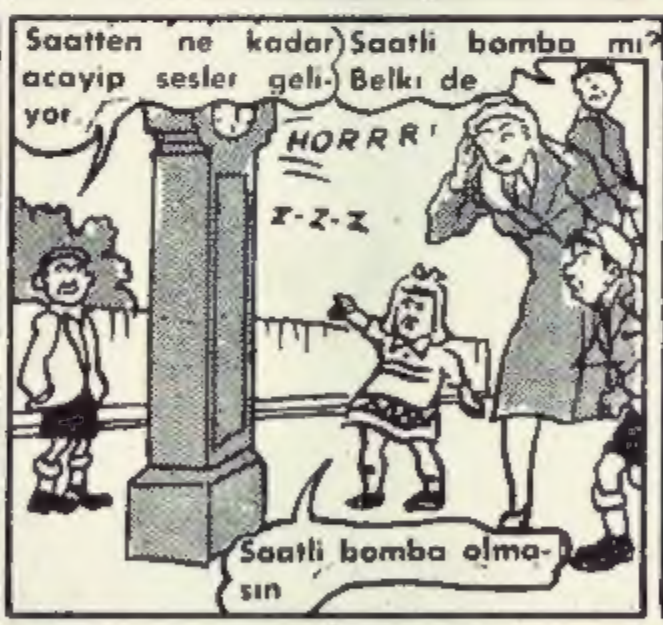
Saatten ne kadar acayip sesler geliyor
Saatli bomba mı? Belkı de
HORRR!
Z-Z-Z
Saatli bomba olmasın

Yakına gelmeyin, uzak durun

Çabuk onu yok edin.

Nehre atalım!

Aaa, bizim Marsık' mış
Neredeyim ben?

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu : 23 Nisan 1945

•

Sayı: 486 - Eylül 1959

Fiatı : 125 kuruş

•

Her ayın başında çıkar aylık çocuk dergisi ★ Sahibi : Kâzım Taşkent ★ Yazı işlerini fiilen idare eden : Şükrü Enis Regü ★ Yazı işleri bürosu : Galata, Kuledibi, İlk Belediye Caddesi, Küçük Hendek sokağı No. 27. Kat 1 ★ Mektup adresi : Posta Kutusu : 217 - Beyoğlu ★ Telefon : 44 74 37 - 44 05 39 ★ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu Klotfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ★ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ★ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ★ Yurt dışı iki misli ★ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ★ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ★ Basıldığı yer : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş.

☆

Doğan Kardeş Dergisi

ve

kitapları

Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biridir.

Ana Bankamız 15 Yaşında

9 Eylül'de Yapı ve Kredi Bankası on beş yaşını dolduruyor.

Bütün Doğan Kardeş okuyucuları, Yapı ve Kredi Bankasını pek iyi tanırlar. Çünkü, Doğan Kardeş dergisine ve kitaplarına hayat veren odur. Memleketimizde ilk defa olarak bir banka hemen kuruluşundan birkaç ay sonra, çocukları düşünerek böyle iyi, güzel, faydalı dergiler ve kitaplar yayınlamağa başladı.

Türk çocuğunun bilgisini, görgüsünü, zevkini yükseltmek, okuma sevgisini, saygısını arttırmak, ona ana dilini daha iyi sevdirmek yolunda bir bankanın hizmet alması, çok mânalı ve güzel bir harekettir.

Türk çocuğunu, iki eli tabancalı, suratı maskeli haydut ve gangster dergilerinin ve kitaplarının zehirlerinden, zararlarından korumak ve ona iyinin, güzelin, doğrunun yollarını açmak için girişilen bu örnek teşebbüs Yapı ve Kredi Bankasının memlekete yaptığı şerefli hizmetlerden biridir.

Bize hayat veren Ana Bankamıza bundan böyle de uzun ömürler ve daha parlak başarılar ve hayırlı hizmetler dileriz.

☆

GÜZEL KİTAPLAR

Doğan Kardeş, öteden beri kardeşlerine güzel ve temiz basılmış kitaplar vermeyi âdet edinmiştir. «Doğan Kardeş» markası kitabın kalitesi için en kuvvetli garantidir. İşte bu güzel kitaplardan birkaçı :

1. **Dünyanın Çehresini Değiştiren 12 Adam**
2. **Hayvan Hikâyeleri**
3. **Binbir Gece Masalları**
4. **Dede Korkut Masalları**
5. **Dünyanın Dört Bucağından Dostlar**
6. **Masal Bahçesi**

Bu Doğan Kardeş kitaplarının hem dünya ölçüsündeki şöhreti, hem Türkçelerinin mükemmeliyeti, hem de basılışlarındaki temizlik ve güzellik bakımından çok hoşunuza gideceğini umuyoruz. Her kitap bez cildli, renkli, resimli 10 lira.

İYİ İNSAN, İYİ VATANDAŞ

Benjamin Franklin

YIL 1722. Soğuk bir Ekim sabahı, üstü başı leke içinde 16 yaşlarında bir delikanlı Philadelphia şehrine gelmişti. Pek ağır, ayaklarını sürür gibi yürüyordu. Hiç dinlenmeden uzun bir yoldan geldiği, günlerden beri rahat bir yatak hasreti çektiği her halinden belliydi.

Yakındaki umumî bir salondan gelen sesler birden gencin dikkatini çekti. Ve sanki kendi isteği ile değil de başkaları tarafından sürükleniyormuş gibi seslerin geldiği salona doğru yürüdü, içeriye girdi. Salonu dolduran halk, bir konferansçıyı dinliyordu. Delikanlı kalabalık arasından, usulca geçip boş bir köşede bir yere çöktü. Çok geçmeden de, konferansın ağırlığından değil, kendi yorgunluğundan, derin bir uykuya daldı.

İşte Benjamin Franklin birinci defa ayak bastığı Philadelphia şehrinde ilk gününü böyle geçirmişti. Yıllardan sonra ise o şehrin, daima iftiharla hatırlıyacağı en büyük adamı olacaktı.

Fakat Kendisi 17 Ocak 1706 da Boston'da doğmuştu. Fakir bir işçi ailesinin çocuğu idi. Bundan dolayı daha çocukken bir zanaat öğrenmek zorunda kalmıştı. On yaşında, babasının çalıştığı mum fabrikasına çırak girdi. Okul derslerini birden bırakıverdi, zira bunların, kendisinden başka, kimseye bir faydası yoktu. Bereket versin ki, iki sene sonra içine gireceği yeni bir iş çevresi onun okuma ve öğrenme emellerini bol bol doyuracak durumdaydı. Büyük kardeşi onu Boston'da açtığı bir basımevine yerleştirdi.

Ama genç Franklin ağabeyinin sert, bazan da haksız, baskısı altında yaşıyacak mizaçta değildi, bu halden dolayı kendisini bir maceraya kaptırdı. Büyük bir şehirde hayatını kendi başına kazanmak için aile yurdunu terketti, Philadelphia yolunu tuttu. Üstünde yıpranmış elbisesi, yanında eski - püskü çamaşırları, cebinde de yol masrafına ancak yetecek kadar parası vardı.

Philadelphia'ya vardığının hemen ertesi günü iş aramağa koyuldu. Terbiyeli bir genç olduğu her halinden ve hususiyle konuşmasından belli idi. İş için başvurduğu büyük bir basımevinin sahibi onu beğendi ve derhal kendisine iyi bir iş verdi.

Fakat genç Franklin'in gözü gene daha yükseklerde idi. Doğrudan doğruya kendisi bir basımevine sahib olmak, istiyordu. Çünkü bütün memlekette yaymak için kitaplar ve gazeteler basacaktı. En başta çiftçiler için çalışacak, onlara birçok şeyler öğretecekti. Zira çiftçiler pek geri ve çok cahil kalmışlardı. Daha Boston'da iken kendisini pek sarmış olan politik ve sosyal fikirleri kitap ve makalelerle çiftçiler arasında yaymak başlıca emeli idi. Fakat bu fikrini gerçekleştirmek için ilkin kendi sanatında kendisinin iyice derinleşmesi lâzımdı, sonra da çok paraya sahib olmalı idi.

O zamanlar Amerika'da matbaacılık henüz iptidaî bir halde idi. Kitaplar en çok İngilterede basılır, Amerika'ya oradan gelirdi.

Bundan dolayı Franklin Londra'ya gitmeğe karar verdi. Orada pek tanınmış bir basımevinde bir müddet çalışarak meslek bilgisini, tecrübesini zenginleştirdi. Birçok yeni şeyler öğrendi. Amerika'ya dönünce bunları kendi kuracağı basımevinde tatbik edecekti.

Emel ve ideal sahibi olan bu azimli ve çok çalışkan gence talihi yardım etti ve daha 22 yaşında iken kendi başına bir basımevi kurdu. Bir dergi çıkarmaya başladı. Dergi pek çabuk bütün memlekette tutuldu. Franklin şimdi insanlık ve insan hakları, memleket hemşerileri arasında emel birliği ve da-

Franklinin yaptığı ilk paratoner

Genç Franklin kendi basımevinde çalışırken

yanışma ruhu etrafında fikirler yayıyor, gönlünün dileğine göre, hemşehrilerini daha ileri, daha iyi hayata, bağımsız bir cumhuriyet içinde hür vatandaşlık hayatına hazırlıyordu. Her yıl çıkardığı takvimlerde de çiftçilere pek faydalı pratik bilgiler veriyordu.

Franklin'in makam ve rütbe ile ilgisi ve böyle şeyler için hiçbir arzusu yoktu. Onun bütün emeli hemşehrilere ve insanlara faydalı olmaktı. Bununla beraber halk tarafından seçilerek kendisine tevdi edilen resmî vazifeden kaçacak adam da değildi.

Philadelphia şehir idaresinde kendisine, halk seçimi ile verilen vazifeyi memnunlukla üstüne aldı ve şehre büyük hizmetlerde bulundu. İlk defa olarak şehirde gece bekçileri ve itfaiye teşkilâtlarını kurdu. Böylece, o zamana kadar sık sık çıkan yangınlardan büyük zararlara uğrayan Philadelphia, yangından en iyi korunan büyük şehirler arasında yer aldı. Fakat o daha fazlasını da istiyordu: Philadelphia'yı büyük Avrupa şehirleri gibi mâmur ve güzel yapmak başlıca arzusu idi.

Bu yeni işleri arasında eski işlerini bıraktı mı? Ne münasebet. Hem şehir hizmetinde çalışıyor, hem de ilmî araştırmaları ile meşgul oluyordu ve bu arada basın ve yayın işlerini de yürütüyordu. Hem bunları hayli genişletmişti. Şimdi başka şehirlerde şubeler açmış, basımevleri kurmuş, oralara, bunlar için mahsus yetiştirdiği işçiler göndermişti.

Franklin 1740 da, bu sefer de umuma faydalı şeyler icad eden bir ilim ve fen adamı olarak halkın kendisine karşı hayranlığını kazandı.

Şehirde yangına karşı savaştığı sıralarda yangınların en ziyade kötü ısıtma vasıtaları yüzünden çıktığını anlamıştı. Bu vasıtalar hem çok yakıt israfına sebep oluyorlardı, hem de zararlı gazlar neşrettiklerinden halkın sağlığı için pek tehlikeli idiler. Kendisi çalışarak bir soba icad etti. Bunun yakıt masrafı azdı, hiç gaz neşretmediği için sağlığa zararı da yoktu. Az masrafla iyi ısıtan bu sıhhî soba o kadar kullanışlı idi ki, kısa bir zaman içinde yalnız Amerika'da değil, Avrupa'da bile «Franklin Sobası» adı ile büyük rağbet gördü.

Franklin kendi icadı olan sobaya halkın verdiği bu isme itiraz etmedi ve icadı için patent de almadı, herkesin faydalanması için, hiçbir kazanç düşünmeden yapılışını ve satışını serbest bıraktı. Zaten bundan sonraki icatları için de patent almamış, bunlardan para kazanmayı düşünmemiştir. Onun bütün dileği halkın faydası, halkın sağlığı ve rahatlığı idi.

İlim sahasında en büyük şerefi Franklin paratoneri icad ettiği zaman kazandı.

Bu icadı üzerine kendisine Avrupa'da, şimdi bize tuhaf gelen bir sözle, «Elektrik büyücüsü» demişlerdi. Franklin'in paratoneri 1753 te bütün dünyaca tanındı. Kısa bir zamanda, Amerika ve Avrupa'da yıldırıma karşı mükemmel bir korunma düzeni olarak binalara paratoner takılmaya başladı.

Franklin'in memleketine ve insanlığa hizmeti yalnız bu kadar bile olsa ona insanlık tarihinde büyük bir şeref vermeğe yeterdi. Fakat onun bir de politika alanındaki hizmetleri vardır ki, bunlar öteki hizmetleri kadar, belki onlardan bile büyüktür. Koloniler halkı ile İngiltere hükümetinin arası açılıp da kolonilerde bağımsızlık cereyanı başladığı zaman Pennsylvania Eyaleti Meclisinin üyesi olan Franklin, bütün kuvvet ve kabiliyeti ile kendisini memleketinin politika hizmetine verdi. Kolonilerin haklı dâvalarını İngiltere hükümetine kabul ettirmek için birkaç defa Londra'ya gitti. Fakat bu çalışmaları faydasız kaldı. İngiltere kolonilere karşı anlayış göstermedi. Bunun üzerine 13 koloni birleşip 1776 da bağımsızlıklarını ilân ederek kıralın Amerika'daki askerlerine karşı harp açtılar.

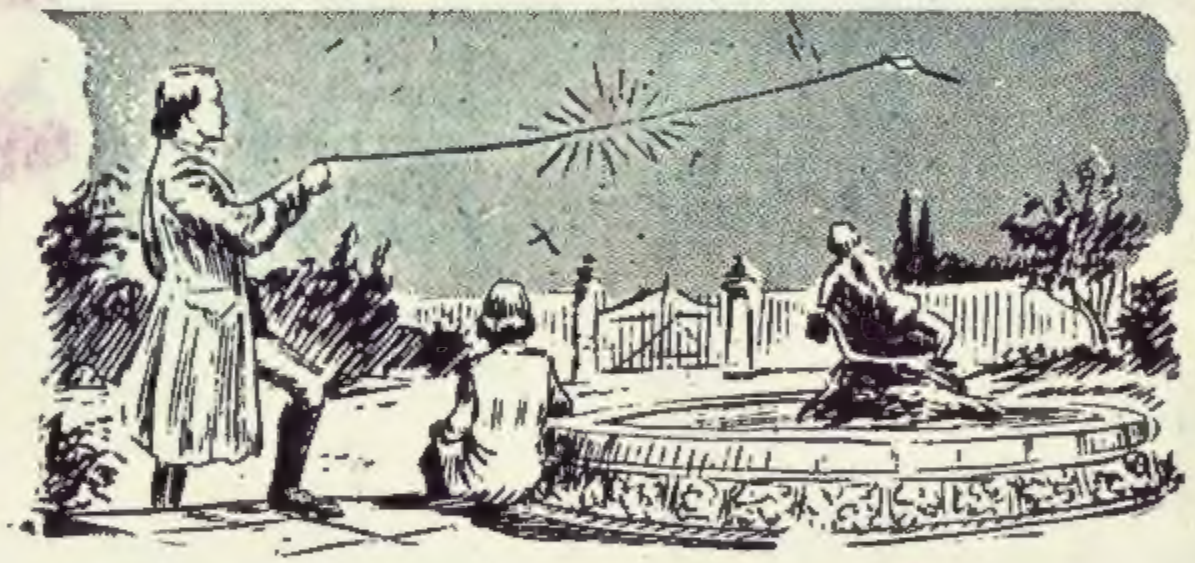

Franklin fırtınalı bir havada uçurtma ile denemeler yaptı; bunlardan çıkardığı sonuca dayanarak paratoneri icad etti

O yıllarda Franklin Fransa'ya elçi gönderildi. Orada bir taraftan Fransa'nın Amerika ile ittifakını, diğer taraftan da paraca sıkıntıda olan memleketine Fransadan ve Holânda'dan bol miktarda para yardımı sağladı. Nihayet Yorktown'da, son

— Sonu 48. sayfada —

Masal Seven At

BU, Yıldızhan adında tanınmış bir yarış atının hikâyesidir.

Soyu çok asîldi. Yarış tarihleri baştan başa ailesinin aldığı derecelerle doludur. Ama inanır mısınız, Yıldızhan koşmayı sevmezdi. Başkalarının olanca hızlarıyla koşturmasına bir diyeceği yoktu. Kendi soyundan gelen atların başarılarını hatırladıkça büyük bir gurur duyardı. Zaten bunun için kendisi koşmuyordu ya... O, tarihçi olmak istiyordu. Her zaman ailesinin şerefli tarihini yazacağını söylerdi.

Yürümeye gelince, her sabah on dakikalık bir tur yapar, salına salına giderdi. Onu koşturmak imkânsızdı. Bütün gün, çayırda bir ağaca dayanır, yemyeşil çimenlerden bir tutam ısırır ve derin düşüncelere dalardı.

Yıldızhan'ın sahibi ile seyis ve jokeyler henüz ondan ümitlerini kesmemişlerdi. Çayırda uyuşuk uyuşuk dolaşırken birden damarlarındaki kanın şahlanacağı ve rüzgârla yarış edeceği günü bekliyorlardı. Çok güzel bir hayvandı. Herkes onu dört nala giderken seyretmek istiyordu. Bakıcıları bunu biliyorlardı. Ama inatçı olmaması için Yıldızhan'ın pek üzerine varmazlardı.

Bir gün Yıldızhan bir ağacın gölgesinde hayaller

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

— Bu çocuk niçin sevinçli böyle?

— Yapı ve Kredi Bankasından büyük bir ikramiye çıkmış da ondan!...

★

Yapı ve Kredi Bankası şimdiye kadar birçok çocuğu böyle sevindirmiştir. Siz de birikmiş paranızı Yapı ve Kredi Bankasının İkramiyeli Aile Cüzdanına yatırınız! Yapı ve Kredi Bankası bu yıl müşterilerine 40 apartman dairesi ve 1.5 milyon liralık para ikramiyeleri dağıtıyor.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

kurarken yanındaki yolda bir otobüs durdu. İçinde yolcu yoktu. Şoför aşağı inmiş, yere oturmuştu. Yıldızhan seslendi :

— Otobüs mü bozuldu?

Adam başını öne eğerek :

— Evet, dedi.

— Vah, vah!...

— İkide bir bozuluyor. Bıktım bu otobüsten. Belki de ben iyi kullanamıyorum.

Şoför ufak tefek bir adamdı. Elbisesi bir hayli eskimişti. Üzüntülü görünmesine rağmen dudağının iki ucunun yukarıya doğru kıvrık olması yüzüne sevimli, cana yakın bir hava veriyordu. Yıldızhan onun bu halinden hoşlanmıştı.

— Başka bir iş tutsanız belki sizin için daha iyi olur, dedi.

Bu sözler adamın hoşuna gitmişti :

— Ah, nerede o günler, dedi. Hayatım boyunca jokey olmak isterdim. Halbuki uçar gibi koşan bir at yerine, işte şu köhne otobüsü kullanıyorum. Ata binmeyi bir bilseydim dünyanın en usta jokeyi olurdum.

Bu sözler Yıldızhan'ı şaşırtmıştı.

— Benim gibi sakin bir ata da binemez misin? diye sordu. Haydi atla üstüme.

Bak göreceksin, nasıl hoşuna gidecek.

Adam sevinçten ne diyeceğini bilemiyordu.

— Hep bu günü bekledim, dimdik durmağa çalışacağım. Acaba jokey elbisesi bana yakışacak mı? İyi ki şişmanlamamaya dikkat etmişim. Atlara bayılırım. Yarış atı dünyanın en güzel hayvanıdır.

Bu şekilde övülmek Yıldızhan'ın gururunu okşadı.

— Ben de senden hoşlandım, dedi. Bundan sonra seni «Jokey dostum» diye çağıracağım. Sana bir şey söyliyeyim mi, iyi bir jokeyin binicilikte çok usta olması şart değildir. Büyük babam her yarışta birinci gelirdi. «Jokeyler yarış esnasında bile atlarla arkadaşlık etmeli, onlara tatlı tatlı masallar anlatmalı» derdi. O zaman at, diğer atların çıkardığı gürültüleri duymamak ve masalları iyice dinleyebilmek için en önde gidermiş.

— Çok doğru söylemiş. Büyük baban görmüş geçirmiş bir at anlaşılan. Ah, o asıl beni görecekti! O kadar güzel masallar bilirim ki, günlerce dinlesen bıkmazsın.

— Haydi anlatsana!

— Anlatması bir şey değil ama, ben doğru dürüst ata binmesini beceremem. Sonra üstünden düşer, ele güne maskara olurum.

— Sen onu aklından çıkar dostum. Ben seni dengede tutarım.

Adamın gözleri parlıyordu. Ne iyi olmuştu da bu atla karşılaşmıştı. Yıldızhan da keyifliydi.

— Atla üstüme dostum, diyordu. Eğerim yok ama, aldırma!

Yıldızhan çayırda koşarken binicisini düşürmemek için çok dikkat ediyordu. Orada koşmakta olan atları çabucak geçmişti. Ama gözü hiçbir şey görmüyordu. Kulaklarını dikmiş, masalı dinliyordu.

Onu görenlerin ağzı bir karış açık kalmıştı. Acaba bu, dünyanın en tembel atı Yıldızhan mıydı? Eski bir jokey kendisini tutamadı :

— Yaşa Yıldızhan, diye bağırdı. Ben onun soyunu sopunu bilirim. Bütün rekorların üstünde gidiyor. Maşallah!

Yıldızhan öğleden sonra koşmağa başlamıştı. Güneş batıyor, o hâlâ koşuyor, koşuyor, sahayı dört dönüyordu. Onu bir türlü durduramıyorlardı. Dostunun anlattığı masal daha bitmemişti ki...

Gece saat 10 da adam bitkin bir sesle :

— Yıldızhan, birinci kısım burada bitiyor, gerisini gelecek sefere anlatırım, dedi.

Yıldızhan :

— Olmaz, heyecandan duramam. Ne olur bu gece bitir, diye tepiniyordu. Yedi saatten beri hep koşuyordu. Başka bir at bu hızla bu kadar uzun zaman gitse mutlaka yarı yolda çatlar ölürdü. Jokeyinin yorgunluktan bitkin halini görünce masalı ertesi günü bitirmesine razı oldu.

Yıldızhan duş yaptıktan sonra ahırdaki rahat yerine yerleşince sahibi söze başladı :

— Bugünkü koşundan çok memnun kaldık Yıldızhan. Dünya sürat rekorunu kırdın. İnşallah bunu devam ettirirsin. Tebrik ederim.

Yıldızhan nezaketle :

— Teşekkür ederim, dedi.

— Yarın Veliefendi Çayırında yapılacak olan yarışlarda da böyle koşacağına söz ver.

Yıldızhan elinden geldiği kadar saygılı bir tavırla :

— Herkes bilir ki, efendim, dedi, ben yarışlara girmem. Ben ailemin tarihini yazacağım. Onun için beni bu işten affedin.

Şimdi ne yapacaklardı? Yıldızhan'ın dediği dedikti. Böyle bir atı yarışa sokmamak aptallık olurdu.

Nihayet atın sahibi kimsenin bir şey söylememesi için gizlice işaret etti.

Sabahleyin orada olup da onları görmeliydiniz. Yıldızhan ahırın önünde sabırsızlıkla ayaklarını yere vuruyordu. Üstünde süslü bir eğer vardı. Jokey dostu geç kalmıştı.

Nihayet gelebildi. Sarılı yeşilli pırıl pırıl bir jokey elbisesi giymişti. Ayağında yumuşak deri çizmeler, başında yine sarılı yeşilli bir kep vardı.

— Günaydın Yıldızhan, dedi.

— Hani erken gelecektin, meraktan çatlıyacağım. Çabuk üstüme bin de masalın gerisini anlat.

— Anlatırım ama bir şartla. Ben hakikî bir jokey olmak istiyorum. Burada saatlerce koşturmaktan bir şey çıkmıyor.

Yıldızhan biraz alınmıştı :

— Ben senin jokey olma-

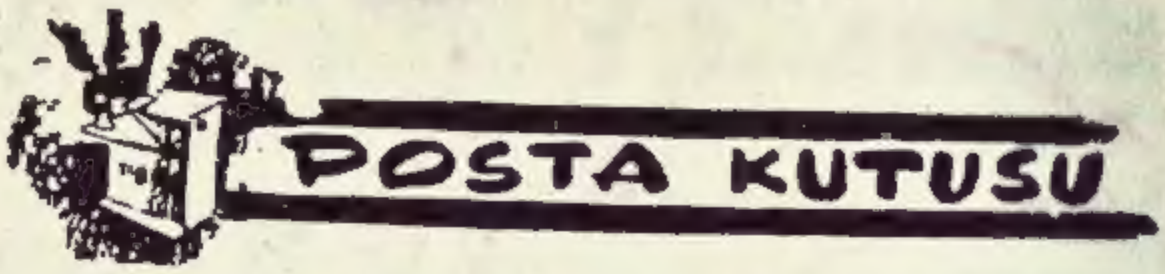

Fener'den Yalçın Çakıcı kardeş soruyor :

1. Rakıya su katılınca niçin beyazlaşır ?

2. Kar niçin köşeleşir ?

3. Sinemayı kim, nasıl, ne zaman icat etti ?

4. Naylon nereden elde edilir ?

Cevaplar :

1. Rakıda anason esansı vardır, içkiye koku ve çeşni veren odur. Rakıya su katılınca anason esansı tortulanır, içki de bu sebepten beyaz bir renk alır.

Bir kadeh rakıya bir çay kaşığı dolusu su katarsanız, anason esansının nasıl tortulandığını görürsünüz. Tortu ilkin hafif bir kiremit rengi ile belirir, sonra hemen ağararak beyaz bir renk alır ve alta doğru, pek yavaş surette, çökmeğe başlar. Bir müddet sonra kadehte rakının yukarı kısmı berrak aşağı kısmının beyaz olarak ikiye bölündüğü görülür. Katılan su daha çok olursa tortulanma daha çabuk ve yayvan olur, rakı, birden beyaz renk alır.

Kolonyalarda esans bulunduğu için, su katılınca bunlar da beyazlaşır.

Saf alkol ve alkol oranı yüksek olan votka, ne kadar su katılsa beyazlaşmaz. Çünkü bunlarda tortulanacak esans veya başka bir cisim yoktur.

2. «Kar niçin köşelidir ?» diyorsunuz. Biz bundan «Karın billûrları» neden köşeli olduğunu soruyorsunuz mânasını çıkardık.

Karın billûrları daima altı uçludur. Fakat bu altı uçlu billûrlar o kadar çok şekiller alır ki şimdiye kadar birbirinin tam eşi iki kar billûru görülmemiştir.

Kar billûrları, siyah bir kumaş üzerine konulan bir kar parçasına kuvvetli bir büyütücü mercekle bakılarak görülebilir.

Billûrlar ve billûrlaşma cisimlerin atom ve molekül tertiplerindeki özelliklerinden ileri gelmektedir. Meselâ tuz daima dörtgen şeklinde billûrlaşır, kar da daima altı uçlu yıldız şeklinde billûrlaşır. Ama bunun «neden» veya «niçin» böyle olduğu henüz kesin olarak bilinmiyor.

3. Sinemanın ilk deneme safhasında pek iptidai bazı aletler yapılmıştır, bunların arasında meşhur Edison'un yaptığı bir alet de vardır. Fakat bugünkü sinemanın ilk örneğini yapan ve işleten Auguste ve Louis Lumière adında iki kardeştir. Bu iki fizikçi Fransızdır ve Liyonludur. Bugünkü sinemanın esası olan şerit filmlerle hareketli resimler çekmek ve bunları perdeye aksettirip göstermek usulünü ilk bulan ve âlet ve cihazları yapan bu iki kardeştir. İlk sinema filmi de bunlar tarafından gösterilmiştir. 1896 da Fransada.

Lumière kardeşler renkli fotoğraf çekme usulünü de ilk bulanlardandır.

4. Naylon maden kömüründen, hayli karışık âlet ve cihazlar kullanılarak birçok kimya ameliyeleri sonucunda, elde edilir.

★

Ankara'dan Derya Tulga kardeşe :

Çekicin sapı uzayınca ağırlığı artar, kullanmak için daha çok kuvvet ister. Bunun doğruluğunu kendiniz de küçük bir deneme ile anlıyabilirsiniz. Bir çekici 1) sapın demir kısma bitişik yerinden tutun kaldırın sonra 2) sapın ortasından tutup kaldırın; bir de 3) sapın ucundan tutup kaldırın. Birincide çekiç elinize ağır gelmez., ikincide biraz ağır gelir. Üçüncüde ise ağırlık artar. Ağırlık ne kadar artarsa kaldırmak için o kadar çok kuvvet sarfedersiniz. Şunu da düşünün : Baltayla çekiç arasında birisinin kesip yarmak, öbürünün vurup çökertmek için yapılmış olmalarından ve demir kısımlarına bu maksatlara göre biçim verilmiş bulunmasından başka fark yoktur. Ama balta uzun saplı olduğu için bir elle kullanılmaz, zira bir elin kuvveti yetmez, iki elle kullanılır. Baltayı bir elle kullanmak istersek sapını demir kısma en yakın yerinden tutmamız gerekir. Ancak bu suretle kaldırıp kullanabiliriz. Odun yarıcılar ve balta ile çalışan işçiler böyle yaparlar. Dikkat ve alâkanıza teşekkür ederiz.

na bir şey demiyorum ki, dedi. Bu işe seni ilk defa ben başlattım. İstediğin gibi devam et. Yalnız şu masalı bitir.

Bundan sonra atı yarışa girmeğe razı etmek pek zor olmadı.

Veliefendi Çayırı öyle bir gün daha görmemişti. En meşhur atlar koşacaktı.

Yıldızhan sabırsızlıkla :

— Haydi dostum anlatsana, diyordu. Güzel prenses büyücünün şatosundan nasıl kurtuldu?

Yarışın başlaması için işaret verildi, atlar ok gibi ileri atıldı. Yalnız bir at olduğu yerde duruyordu.

— Yıldızhan, haydi koş. Diğer atlar bak nereye geldiler.

At sakin bir sesle :

— Ben sana bir şey sordum, dedi. Güzel prenses büyücünün şatosundan nasıl kurtuldu? Anlatacak mısın, anlatmıyacak mısın?

Masal başlar başlamaz Yıldızhan hızla öndeki atlara yetişti. Nal seslerini duymasa masalı daha zevkle dinleyecekti. Göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir zamanda hepsini geride bırakti. Bitiş yerine yaklaşınca masalın sonu biraz daha u-

— Sonu 48. sayfada —

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Amerikalı Kızın Verdiği Ders

Karagözcük — Babacığım bugün Gül'lere misafirliğe gittik.

Karagöz — Çok iyi ettiniz oğlum, nasıl Gül'ler?

Karagözcük — Çok iyiler babacığım, onlara Amerikadan bir misafir kız gelmiş.

Karagöz — Ooo maşallah. Bir tanıdıkları filân mıymış?

Karagözcük — Hayır değil ama, Gül, o kızla İngilizcesini ilerletmek için mektuplaşırmış. Hani şimdi tatil aylarında Amerika ile Türkiye arasında öğrenci değiş tokuşu yapılıyor ya, işte bu kız da iki ay için Gül'lere misafir gelmiş.

Karagöz — Nasıl memnunmuymuş bari?

Karagözcük — Hem de nasıl. Türk yemeklerine bayılmış. İstanbul'u pek sevmiş. Bütün camileri, müzeleri dolaşmış. Onu Bursa'ya bile götürmüşler. Her gün yüzüyormuş, balık tutuyormuş. Çok terbiyeli, çok uysal bir kızmış. Ev işlerine de yardım ediyormuş. Sebzeleri ayıklıyormuş, bulaşıkları yıkıyormuş, yatakları topluyor, sofrayı kuruyormuş.

Karagöz — Aferin o Amerikalı kıza.

Karagözcük — Gül'ün annesi diyor ki: bu kızın sayesinde bizim çocuklar da adam oldular. Ev işlerine yardım etmenin ayıp olmadığını öğrendiler.

Karagöz — Bizim çocuklar her nedense ev işlerine yardım etmeyi çokluk kendilerine yakıştırmazlar. Ev işlerini aşağılık görürler.

Karagözcük — Yaa, Amerikalı kız da buna şaşmış. Gül'ün ev işlerine yardım etmediğini görünce bir kızmış, bir kızmış. Gül'e: «Sen, demiş, bu güzel yemekleri, bu rahatı hak etmiyorsun. Hep hazırlopa konmak istiyorsun, ayıp değil mi sana? Biz Amerika'da, en zengin ailelerin çocukları bile ev işlerine yardım ederiz. Hattâ cep harçlığımızı çıkarmak için para kazanacak işler bile görürüz.

Karagöz — Acaba ne yaparlarmış?

Karagözcük — Meselâ bu kız her akşam yatmadan önce, birkaç Amerikan kolej gazetesine İstanbul mektupları yazıyormuş. Halk Oyunları bayramı için yazdığı röportaj çok beğenilmiş.

Karagöz — Ah ne iyi. Demek Amerikalılar çocuklarını küçük yaştan hayat mücadelesine hazırlıyorlar. Onlara çalışmak alışkanlığını veriyorlar. İnsanın ailesine, vatanına, milletine karşı en başta gelen vazifesinin çalışmak olduğunu öğretiyorlar. İşte bizim en büyük eksiğimiz. Kabahatin büyüğü ana babalarda. Çocuklarımız yorulmasın diye onların tembel tembel oturmalarına göz yumarız. Her eve tatil aylarında böyle bir Amerikalı kız gelse çok iyi olacak.

Amerikadan memleketimize misafir gelen kızlardan biri

Küçük Balıkçı

CRİSPİN Mendes, Luzon adasında, bir balıkçı köyünde yaşıyordu. Bu ada Filipin takım adalarının en büyüğüdür. Crispin'in babası, büyük babası, bütün ailesi hep balıkçıydı. Tabiî o da balıkçı olacaktı.

Üç yaşından beri babası balığa çıkarken onu da yanına alırdı. Yedi yaşına girince tek başına balığa çıkmasına izin verdi. Böylece Crispin ilk defa babası olmadan yerli dilinde «Banka» adı verilen kayıklardan birine binerek denize açılacaktı.

Babası :

— Kullanacağın yem hakkında sana söylediklerimi sakın unutma, diyordu. Sözümü dinlemezsen büyük bir balığa kendin yem olursun. Önce yem sepetindeki en küçük balıkları kullan. Küçük yeme, senin kolayca çekebileceğin büyüklükte balıklar gelir. Yaşın ilerleyip balıkçılıkta tecrüben arttıkça, daha büyük yem kullanırsın. Ben de böyle yapmıştım. Yolun açık olsun oğlum.

Crispin sırıklar üzerine kurulmuş bambu evlerinden çıkarak deniz kenarına doğru ilerledi. Ortalık henüz iyice aydınlanmamıştı. Kumsalda bir hareket, bir telâş vardı. Diğer balıkçılar da son hazırlıklarını yapıyorlardı. Crispin heyecanlıydı. Biraz da omuzlarına yüklenen bu yeni işin mesuliyeti onu ürkütüyordu.

Koyda biraz açıldı. Diğer kayıklar da birbirlerine engel olmasınlar diye etrafa dağılmışlardı. Crispin kürekleri bırakıp, yem sepetini açtı. Yosunların arasından en küçük balığı seçti. Kuyruğundan iğneye taktı. Babası, öyle yaparsa yemin canlı kalacağını ve balıkların onu daha kolay görüp kapabileceğini söylemişti. Oltayı başının üstünde sallıyarak hızla uzağa fırlattı. Ucunu ayağının baş parmağına doladı. Sonra yavaş yavaş kürek çekmeğe başladı. Kayıkla beraber denizin içindeki olta da ağır ağır ilerliyordu. Bu şekilde balık tutarken uzun uzadıya beklenmezdi.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Bir ara ayak parmağına bağlı oltada bir hareket hissetti. Hemen kürekleri bırakarak ağır ağır oltayı çekmeğe başladı. Bunun pek büyük bir balık olmadığını tahmin etmişti ama, yine de çok dikkatli davranıyordu. Suyun yüzüne bir hayli yaklaştığı sırada olta birden ağırlaştı. Müthiş bir kuvvetle geri çekildi. Çocuk oltayı elinden kaçırmamak için

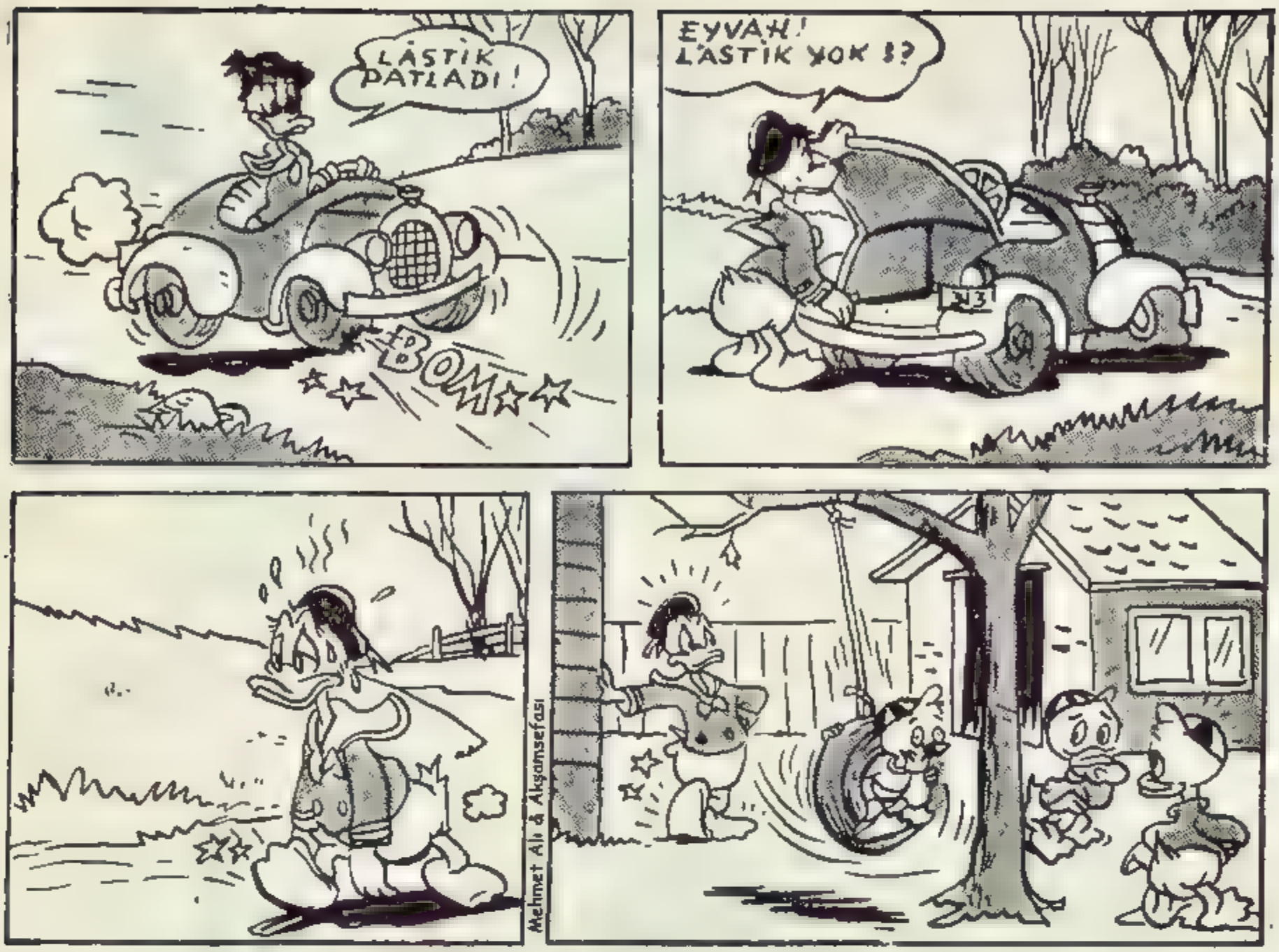

sımsıkı tutmaya çalıştıysa da sonunda ellerinin acısına dayanamıyarak bıraktı. Daha doğrusu ne yaptığının kendisi de pek farkında olmamıştı. Az önce sandalın içinde, oltanın açıkta yığılı duran kısmı birdenbire denize çekilmiş, hattâ ayak parmağını da öyle bir sıkıştırmıştı ki...

Crispin bulunduğu yere iyice tutundu. Balık koca sandalı motor gibi çekiyordu. Çocuk sandala tutunmasa denizin dibinde kimbilir nerelere sürüklenecek, balık avına giderken kendisi avlanacaktı.

Bu tehlikeli durumun ne kadar devam ettiğini bilmiyordu. Parmağı uyuşmuş, hiçbir acı duymuyordu.

Balık artık eskisi gibi asılmıyordu. Olta birden gevşemişti. Çocuğun ilk işi baş parmağını kurtarmak oldu. Balık ya yorulmuştu dinleniyordu, ya da gittiği yönü değiştirmişti. Eğer böyle ise biraz sonra tekrar asılacaktı. Crispin'in dayanacak hali kalmamıştı. Artık oltayı bırakacaktı.

Bir taraftan da olta gevşedikçe kayığa çekiyordu. Nihayet yanında bir çalkantı oldu. Balık suyun yüzüne kadar gelmişti ama, o kadar çok çırpınıyordu ki, bembeyaz köpüklerden başka bir şey görünmüyordu. Pırıl pırıl bir kuyruk sudan dışarı fırladı. Crispin yutkundu. Bu kocaman balığı o mu yakalamıştı?

Balığın hareketsiz kalması için çok uzun bir zaman geçti. Ama hâlâ ölmüş veya bayılmış değildi. Crispin, Mendes ailesinden geliyordu. Balıkların oyunlarına kanmazdı. Kürekle vura vura hayvanı iyice öldürmesi tam bir mücadele olmuştu. Kendi boyundaki balığı kayığa alamazdı. Oltayı sıkıca bir yere bağlıyarak kürek çekmeğe başladı.

— Sen beni çok çektin koca balık, şimdi sıra bende. Uslu uslu gel bakalım peşimden, diye söyleniyordu.

Sahile yaklaşınca balıkçılar koşup çocuğa yardım ederek balığı karaya çıkardılar. Bu, o gün tutulan balıkların en büyüğüydü.

Babası koşarak sahile geliyordu. Balığı görünce durakladı. Crispin babasının canını sıkacak bir şey olursa çabucak sinirlendiğini bilirdi.

Çocukçağız bundan hiçbir şey anlamamıştı. Tuttuğu balığa herkes hayran kaldığı halde babası niçin bu

kadar kızmıştı? Balıkçılardan biri dayanamadı :

— Kaptan Mendes, diye söze karıştı. Boş yere kızıyorsunuz. Aslında gurur duymanız lâzımdı. Şu balığa bakın bir kere. Oğlunuz doğarken balıkçı doğmuş.

Babası aksi aksi :

— Bütün Mendes ailesi balıkçı doğmuştur, Rodrigo, dedi. Ama babalarının sözünü dinledikleri için hepsi sonunda usta balıkçı olmuştur. Oğluma kızmakta beni haksız mı sanıyorsunuz? O benim öğrettiğim gibi hareket etmemiş. Sözümü dinlemiyerek hayatını tehlikeye sokmuş. Ben ona her zaman küçük yem kullanmasını söylerim.

Köyün en yaşlı balıkçısı ağır. ağır :

— İşin aslını öğrenmeden çocuğu cezalandırmasan iyi olur, dedi. Kullandığı yeme baktın mı?

— Yeme bakmaya ne lüzum var. Tuttuğu balıktan belli. Büyük yeme büyük balık gelir.

Balıkçılar ısrarla balığın karnını yarmasını istediler. İçinden yine oldukça büyük bir balık çıktı. Ama olta bu balığın da ağzından çıkıyordu. Halbuki yem iğneye kuyruğundan takılırdı. Onun da içi açılınca Crispin'in ilk taktığı yem göründü. Bu, kuyruğundan iğneye takılmış küçücük bir balıktı.

Yaşlı balıkçı :

— Vaktiyle benim de başımdan böyle bir şey geçmişti, dedi. Önce ufak yem atarsın. Tuttuğun balığı çekerken onu daha büyük bir balık yutar. Balığı görür görmez bunun böyle olduğunu anlamıştım. Aferin çocuğa, hepsini nasıl çekmiş.

Babası Crispin'e dönerek :

— Bir tehlike atlattın oğlum, dedi. Ama bütün hayatın boyunca ilk tuttuğun bu balıkla övünebilirsin, emeğin boşa gitmedi. Mendes ailesinden olduğunu ispat ettin.

S. ÖZİN

Yumurta Kabuklarından Elişleri

Yumurta kabuklarından, küçük kardeşlerinizi epey eğlendirecek olan oyuncaklar yapabilirsiniz.

Annenizden, yemek için kullandığı yumurtaların kabuğunu ziyan etmeden, ucundan azıcık kırmasını rica edersiniz. Kabukları, içleri kuruduktan sonra kullanabilirsiniz. Size bu oyuncaklardan birkaç örnek veriyoruz :

ÇİNLİ

Yumurtayı koni şeklinde kesilmiş bir karton taban üzerine yapıştırırsınız. Baş, ping - pong topuyla yapılır, vücuda yapıştırılarak tesbit edilir. Vücut, yani yumurta ve etek (kartonlardan taban) yağlı boyayla boyanır. Kollar ve eller çizilerek yapılmıştır. Çinlinin, ibrişim yahut ince yün ipliğinden saç örgüsü başına yapıştırılır. Şemsiye, bir yarım yumurta kabuğundan, şemsiyenin sapı da tahtadandır.

HOROZ

Yumurta kabuğunu yanlamasına bir mantar parçası üzerine yapıştırınız. Horozun başı, ibiği ve kuyruğu renkli kartondan kesilir ve yumurtaya yapıştırılır.

CİVCİV

Yumurtanın dörtte üçüne sarı pamuk yapıştırılır. Gaga ile küçücük ibik kartondandır.

SÜRAHİ

Yumurta kabuğunu kartondan konik biçimde kestiğiniz bir tabana yapıştırınız. Sürahinin ağzı ve kulpu da kartondandır. Maşrapa yarım kabuktan yapılır. Her ikisini de istediğiniz renklere boyarsınız.

BALIK

Yumurta, mantar parçasına yanlamasına yapıştırılır. Balığın yüzgeçleriyle kuyruğunu kartondan keserek yapıştırırsınız.

Harika Hayvanlar

— 21 i 7 ye bölersek ne çıkar?

Bu suali beyaz bir tavuğa sormuştum.

Hayvan gagasiyle üç defa vurarak cevap verdi.

— Peki, 2 kere 8 ne eder?

— 16...

Yine gagasiyle on altı defa vurarak cevap verdi.

Bu olay, Amerika'daki dünyanın en tanınmış hayvan çiftliğinde geçiyordu. Son on yıl içinde bu şekilde 5000 hayvan terbiye edilmişti.

Bu çiftliği gezerken basketbol oynayan hayvanlara, kumbaraya para atan tavşanlara rastladım. Burda sade evcil hayvanlar değil, yabani hayvanlar da terbiye ediliyordu. Meselâ bir tilkiye de üzüm salkımına sıçraması öğretilmişti. Bunlar için de çok çeşitli suallere başvuruyorlardı.

Aptal olarak bilinen hayvanlara bile çeşitli işler yapması öğretilmişti. Meselâ oyuncak bir elektrikli treni çalıştıran bir hindi gördüm.

Şüphesiz hayvanlar yetiştirilirken kabiliyetleri gözönünde tutuluyor, asla hayvan oldukları unutulmuyor. Öyle ya bir ineğe gülme, bir ayıya konuşma öğretilir mi?

Peki, bütün bunlardan maksat ne, diyeceksiniz. Maksat hayvanların iç âlemini öğrenmek ve zekâ derecelerini, kabiliyetlerini tâyin etmek.

Şimdi insanın aklına bir şey geliyor. Acaba tecrübelere göre en akıllı hayvan hangisidir?

Bu büyük çiftliğin müdürünün on senelik uğraşmasından sonra vardığı sonuca göre en akıllı hayvan önce şempanze, sonra diğer cins maymunlar, bunun arkasından domuz.

Biliyorum, hepiniz köpeği bekliyordunuz ama, ne yapalım ki, köpek ancak domuzdan sonra geliyor. Kediye gelince esrarengizliğini muhafaza ediyor. Ama yine de köpekten aşağı değil.

Kedinin arkasından da papağanlar, sonra inek ve koyun geliyor.

Atın özelliği ise bambaşka, sahibinin yüzündeki ifadeyi en çabuk kavrayan ve ona göre hareket eden, üstelik son derece hassas bir hayvan. Ama öte yandan bir kırbaç saklamasının hakikatte tehlikeli bir şey olmadığını anlamıyacak kadar da aklı az.

Nihayet tavşanlar, onların da arkasından kümes hayvanları geliyor.

Ancak şunu da gözönünde tutmak lâzım ki, insanlar arasında nasıl zekâ farkları varsa, aynı cinsten hayvanlar arasında da geniş ölçüde zekâ farkları vardır. Birinin çabucak öğrendiğini bakarsınız öbürü hiç öğrenemez, yahut çok geç öğrenir.

Her ne olursa olsun bu tecrübelerden öğreniyoruz ki, hayvan dostlarımızı iyilikle birçok şeylere alıştırmak mümkündür.

Uçuş Ceketi

NORBY uslu bir çocuktu. Bütün çocuklar bağıra çağıra oyun oynarken, o bir kenara çekilir, dalgın dalgın uzaklara bakardı. Hele son iki hafta bir kere bile yerinden kalkıp oyunlara katılmamıştı. Galiba bir şey düşünüyordu.

On beş gün önce gazetede bir ilân görmüş, hemen kesip cebine koymuştu. Şimdi günde en az on kere bunu cebinden çıkarıp okuyor, sonra da hayallere dalıyordu. Hazır elbise satan bir mağaza «Her boyda uçuş ceketleri gelmiştir» diye ilân vermişti. Uçuş ceketleri... İşte Norby mutlaka bunlardan bir tane almak istiyordu.

Bu ceketi giyince uçmak kimbilir ne hoş olacak, kuş gibi havada istediği yere gidebilecekti. Kendi kendine :

— Ah, ne güzel, diyordu. Param tamam olunca gökyüzüne koşacağım.

O gün hava, uçmağa çok elverişliydi. Norby bir parmağını ıslatarak havada dimdik tuttu. Hangi tarafının daha çabuk kuruduğuna dikkat ediyordu. Ciddî bir tavırla :

— Rüzgâr güney'den doğudan esiyor, diye söylendi.

Annesinden haftalık harçlığını alarak çarşının yolunu tuttu.

Satıcı :

— Size göre uçuş ceketi kaldı mı, bilmiyorum, bir bakayım, diyerek asılı ceketleri karıştırdı ve birini aşağıya indirdi.

— Bu galiba size biraz büyük gelecek. Daha ufak boyu yok.

Norby ceketi giydi. Kolları çok uzundu, ama o buna aldırış bile etmedi.

— Paket etmeyin, koluma alacağım, diyerek parayı verdi ve mağazadan çıktı.

Artık eve yürüye yürüye gitmek zorunda değildi. Ceketini giyerken :

— Biraz büyük ama böylece daha kolay havalanacak. Ben de daha hızlı uçabileceğim, diye düşündü.

Ceket sırtındaydı ama, Norby hâlâ yerdeydi. Acaba nasıl havalanacaktı? Önündeki fermuarı çekmeğe başladı. Birden bedeninin yukarı doğru itildiğini hissetti. Yerden yükselirken öyle heyecanlıydı ki, fermuarı tutan parmakları titriyordu. Fermuarı sonuna kadar kapattı. Bu hareketinin meydana getireceği hızı önceden düşünmemişti. Az kalsın bir elektrik direğine çarpacaktı. Havada zikzaklar çizerek bir oraya bir buraya gidip geliyordu. Ceketin nasıl kullanılacağını iyice öğrenmezse durumu tehlikeye girebilir, hattâ başına bir iş açabilirdi. Bütün aklını kullanarak kollarını da hareket ettirmek suretiyle istediği gibi uçmasını öğrendi.

Havada bazan uçaklar gibi ters dönüyor, takla atıyor, pike yapıyordu. Altındaki evler, otomobiller, ağaçlar oyuncak kadar küçülmüştü. Birden annesinin saat dörtte evde olmasını istediği aklına geldi. Şimdi nasıl yere inecekti? Biraz düşündükten sonra onu da buldu. Mademki fermuarı kapatınca yükseliyordu, o halde aşağıya doğru çekince alçalması lâzımdı. Fermuara yine kuvvetle asıldı. Hızla kilisenin damına düştü. Bundan sonra fermuarı çok dikkatli kullanarak çan kulesinin etrafında birkaç tur yaptı ve çanların arasında kendine emniyetli bir yer seçti.

Dört tarafına bakınarak oturdukları evi bulmağa ça-

lıştı. Şehir kuş bakışı ne kadar değişik görünüyordu.

— Şu banka daha küçük olsaydı evi görebilecektim, diye söylendi.

Bankanın içine bir göz gezdirdi. Veznedar para sayıyor, memurlar sessizce çalışıyorlardı.

Bir ara gözü sokağa ilişti. Elleri tabancalı, yüzleri maskeli iki adam bankanın kapısında bir şeyler konuşup içeri girdiler. Yan sokakta bir otomobil duruyordu. Bunları kendisinden başka gören olmamıştı. Heyecanla :

— Haydutlar bankayı soyup kaçmadan polise haber vereyim, diyerek çan kulesinden ayrıldı.

Çabucak yakında bir karakol buldu. Gördüklerini anlattı. Polisler göz yaşartıcı bombalarla bir anda bankanın kapısına vardılar. Norby de yine çan kulesindeki eski yerine yerleşti. Haydutlar suç üstü yakalandı. Karşılıklı hiç ateş edilmeden teslim oldular.

Polisler, elleri kelepçeli haydutları götürürken Norby de havadan onları takib etti. Karakolda komiser ona teşekkür ederek :

— Bunları eninde sonunda nasıl olsa yakalıyacaktık ama, başka işlere girişmeden ele geçmeleri çok iyi oldu, dedi.

Bankanın müdürü kendisiyle beraber gelmesini rica etti. Orada çocuğa güzel bir kumbara vererek şunları söyledi :

— Bize yaptığınız iyiliğe karşı ne kadar teşekkür etsek azdır. Adınıza açtığımız bu kumbaralı hesabı, küçük bir hediyemiz olarak kabul edin.

Artık Norby'nin eve dönme zamanı gelmişti. Teşekkür ederek oradan ayrıldı. Evinin bulunduğu sokağa kadar uçarak gitti.

Annesi kapıda onu :

— Ne kadar geç kaldın oğlum, diyerek karşıladı.

Norby :

— Aman anneciğim, dedi, ceketi aldıktan sonra nerelerde uçtum bilemezsiniz. Geçirdiğim maceraları anlatsam şaşar kalırsınız.

Annesi alayla :

— Yaa, diyerek içeri girdi. Oğlunun hayal kurmağa ve bunları gerçekten yaşamış gibi göstermeğe pek meraklı olduğunu biliyordu.

Norby kendi kendine :

— Bakalım kumbarayı görünce yine inanmamazlık edecek mi, diye söylendi.

Ama kumbara elinde yoktu. Hayalleri ne kadar çabuk uzaklaşmıştı. Zavallı çocuk başını kaldırarak ufuklara baktı, baktı...

KAKAO

— Çukulata sever misin?

Bu soruya küçükler, hattâ büyükler arasında «Hayır» diyecek pek çıkar mı, bilmem. Ama bütün dünya küçüklerinin sevmekte birleştikleri şeyler arasında en başta gelenlerden biri çukulatadır denirse hata edilmiş olmaz sanırım. Şimdi gelin, sizinle, şu nefîs şeyin yapıldığı madde hakkında biraz bilgi edinelim.

Çukulata, hep biliriz ki, çekilmiş kahveye benzeyen bir tozdan yapılır, buna kakao denir. Kakao, dünyanın sıcak ve nemli bölgelerinde yetişen bir bitkinin tohumlarından elde edilir.

Bizim kiraz ağaçlarımızın büyüklüğünde olan kakao ağacı yıllık ortalama ısı derecesi en az 24 C. olan yerlerde yetişebildiği için memleketimizde yetişemez.

Dünyada en çok kakao çıkaran memleket Afrika'da Ghana'dır. Kongo, Madagaskar; Asya'da Seylan, İndonezya'da Büyük Sonda Adaları, Orta Amerika, Meksika, Antil Adaları ve Güney Amerika'da Venezuella da kakao ihraç eden memleketlerdendir.

Size Fatih Sultan Mehmet'in çukulata meraklısı olduğunu söylesem inanır mısınız? Sakın inanmayın. Zira kakaonun asıl vatanı Amerika'da Meksika'dır. Avrupa'ya XVI. yüzyılda İspanyollar tarafından tanıtılmıştır. XV. yüzyıl sonlarına doğru ölen Fatih'in çukulatanın adını bile duyması imkânsızdı. Patates, domates,

Kakao ağacı : yaprağı, meyvası

mısır, tütün ve hindi gibi kakao da Eski Dünyanın Yeni Dünyadan öğrenip aldığı şeylerdendir.

Çukulatayı İspanyol istilâcıları ilk defa Meksika'da Aztek hükümdarının sarayında tattılar. Ve nasıl pişirildiğini de gene orada öğrendiler. Çukulata ve kakao isimleri Avrupa dillerine Aztek dilinden geçmiştir. Kakaonun Botanik (bitki) ilmi dilindeki adı **theobroma'dır**, «tanrıların gıdası» demektir. Nefîs tadı ve besleme kıymeti ile, doğrusu bu ad ona pek uygundur.

Kakao ağacının meyvaları gövdeden çıkar

Kakao ağacının yaprakları irice ve sarkık olur, renkleri de parlak yeşildir. Pek nazik bir bitkidir. Fidanlık devrinde bir «ana», bir de «baba» tarafından korunarak büyür. Çünkü fidan gölge ister, açıkta güneşe dayanamaz, kavrulup kurur. «Ana» ile «baba» muz gibi çabuk büyüyen büyük yapraklı bitkilerdir. Kakao bunların gölgesinde yetişir, birkaç yılda gereği gibi gelişince ilkin «ana», biraz sonra da «baba» sökülür, artık kakao kendi başına yaşar ve yılda iki kere olmak üzere 30 yıl kadar meyva verir. Sonra ihtiyarlar, ömrü tamam olur.

Kakaonun dışı pembe, içi sarı çiçekleri ile meyvası doğrudan doğruya gövdeden veya kalın dallardan çıkar. Meyvası 15 - 20 cm. boyunda uzunca yumurta biçimindedir. Sertçe bir kabukla kaplı olan meyvanın içinde, et kısmının ortasında, beş

Aztek imparatoruna saray bahçesinde çukulata sunuluyor.

Macera mı, Elma mı?

Büyük hanım hizmetçisi Gülsüm'e :

— Bugünlerde yapacak bir şeyimiz yok, diyordu. Ah, bir macera olsa.

Gülsüm saf bir kızcağızdı.

— İstiyorsanız hemen gidip alayım, dedi.

Büyük hanımın yerinde başka birisi olsaydı, kimbilir hizmetçisi ile ne kadar alay ederdi, ama o çok iyi bir kadındı. Sadece :

— Macera alınmaz ki kızım, dedi.

— Ama isterseniz her şeyi alabilecek kadar paranız var. Çarşı da uzakta değil.

Az sonra sağnak halinde bir yağmur başladı. Büyük hanım :

— Böyle kötü havada macera düşünülmez, diyerek eline örgüsünü aldı.

Gülsüm öğle yemeğini getirdiği zaman hanımını biraz düşünceli buldu. Kendi kendine :

— Hâlâ macera istiyor, diye söylendi.

Her akşam üstü Büyük hanım çay içerdi. Aksi gibi o gün Gülsüm ortalarda yoktu. Kendisi uyurken kız sokağa çıkmış olacaktı, ama o vakte kadar nerede kalmıştı?

Gülsüm eve döndüğü zaman hava kararmak üzereydi. Gözleri parlıyor, çok sevinçli görünüyordu. Elindeki filede kıpkırmızı elmalar vardı.

Büyük hanım :

— Neredeydin Gülsüm, diye sordu. Ne güzel elmalar bunlar...

— Geç kaldım, kusura bakmayın. Macera istiyorsunuz diye çarşıya çıktım. Dönüp dolaşmadığım dükkân kalmadı. Hepsine ayrı ayrı, «Macera var mı?» diye sordum. Hiç birinde yokmuş. En son eczaneye girmiştim. Yaşlı şişmanca bir adam : «Kızım, niçin macera arıyorsun?» diye sordu. Ben de anlattım. «Ben Zehra Hanımın hizmetçisiyim, dedim. Onu çok severim. Canı bugün macera istiyordu. Bulursam alacağım.» O zaman adam, «Öyleyse gel benimle, dedi, sana küçük bir macera bulalım.» Beni eczanenin önünde duran otomobiline bindirdi. İçerde bir de yaşlı hanım vardı. «Bu kızcağız Zehra Hanımın hizmetçisiymiş, macera arıyormuş» diyerek beni ona tanıttı. Doğruca evlerine gittik. Ev o kadar güzeldi ki, keşke siz de görseydiniz. Bana dondurma ikram ettiler. Bu elmaları da size gönderdiler. Sonra beni otomobille buraya kadar getirdiler. Şu elmalar olmasa tatlı bir rüya gördüm sanacağım.

Büyük hanım :

— İşte Gülsüm, dedi, artık senin de bir maceran oldu.

— İyi ama efendim. Macerayı vermediler ki. Fileye sadece elma koydular.

bölümde üstüste diş diş dizilmiş tohumlar bulunur. Her bölümde 10 - 12 tohum olduğu için meyva 50 - 60 kadar tohum verir. İşte kakao bakla büyüklüğünde ve sertçe bir kapsülle kaplı olan bu tohumdan çıkarılır.

Meyvalar kemale erince toplanır, dış kabukları ve et kısımları soyularak taneler meydana çıkarılır. Kurutulduktan sonra döğülüp kapsüllerinden ayırtılır. Böylece elde edilen öz, özel yerlere serilir. Biraz kabarıp hamurlaşıncaya kadar dinlendirilir. Sonra özel dolaplarda, kahve gibi kavrulur.

Böylece hamur kıvamında bir madde elde edilir. Bu da mengeneden geçirilerek sızdırılıp yağı çıkarılır. Buna kakao yağı denir. Eczacılıkta çok kullanılan bir maddedir. Geri kalan öz değirmenden geçirilerek un gibi ince bir toz elde edilir. İşte kakao budur. Bütün çukulata çeşitleri ve türlü türlü pasta ve tatlılar bundan yapılır.

Çukulata, Avrupa'ya Charles - Quint (Şarl - Ken) zamanında girmiş ve ilkin Viyana'da görülmüştür. Oradan İtalya ve Fransa'ya çok geçmeden de bütün Avrupaya yayılmıştır.

Bize de İtalya'dan, fakat haylı sonraları gelmiş olduğu anlaşılıyor. Bugün İstanbul'da birçok çukulata fabrikaları vardır. Çukulatacılık memleketimizde son otuz yıl içinde haylı ilerlemiştir.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

VELİ DEDENİN

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

VELİ Dede artık yaşlandığı için emekliye ayrılmıştı. O zamana kadar boş oturmağa alışık değildi. Bu yüzden canı çok sıkılıyor, evde bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, her şeye karışıyordu.

Torunu Erhan dedesini çok severdi ;

— Dedem eskiden böyle değildi. Her akşam eve dönünce sakin sakin oturur, kimsenin işine karışmazdı, diye düşünüyordu. Ah, ne olur, o da benim gibi boş zamanlarında kitap okusa... Ama bu yaştan sonra kitap okuyamaz, yorulur. Ben bile sabahtan akşama kadar okuyamıyorum. En iyisi dedemin kolay ve eğlenceli bir işle oyalanması. Böylece vaktin nasıl geçtiğini anlamaz. Ona yorulmadan yapabileceği bir iş bulmalı.

Yakında bir uçurtma yarışması yapılacak, kazananlara çeşitli hediyeler verilecekti. Üç tane birincilik vardı : en güzel uçurtma, en büyük uçurtma, en çok havalanan uçurtma. Erhan, bu birinciliklerden birini almak istiyordu ama, uçurtması bir şeye benzemiyordu. Doğruca dedesine koştu.

Veli Dede, uçurtma yapma işinden hoşlanmıştı.

— Sen şu elindekine uçurtma diyorsun ha, diye güldü. Bir de benim yapacağımı gör. Ondan sonra kendininkini çöp tenekesine atarsın.

Erhan sabırsızlanıyordu :

— Haydi dedeciğim. Ne olursun, çabuk yap da görelim!

— Yapmadan önce şeklini kararlaştıralım. Biliyorsun ya seninki uçurtmaların en güzeli olacak. İstersen düdüklü yapalım. Uçurtma da

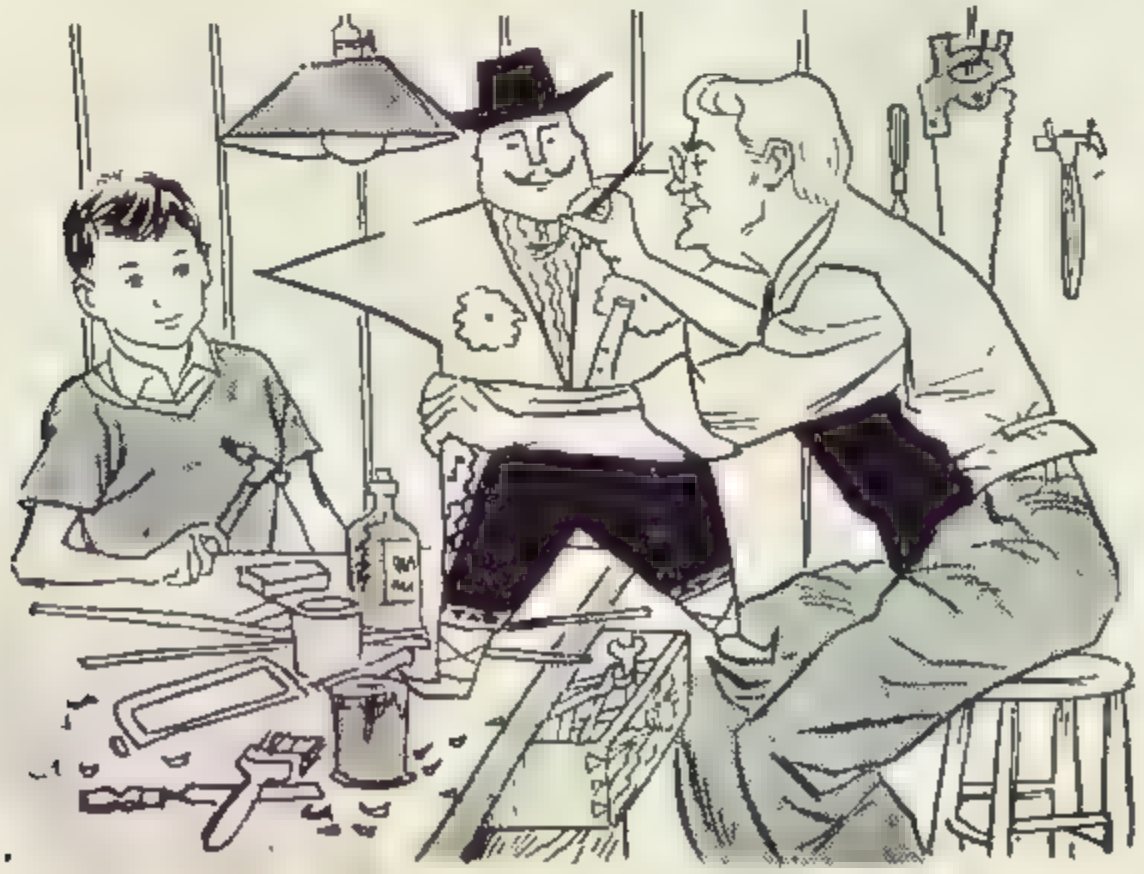

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

UÇURTMALARI

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

adam şeklinde olsun, daha doğrusu çoban. Rüzgâr estikçe kaval çalan bir çoban.

Erhan sevinçle ellerini çırparak :

— Yaşasın, diye bağırdı. Herkes buna bayılacak. Ama nasıl kaval çalıyor, çok merak ediyorum doğrusu?

Dede ile torun beraberce giderek uçurtma yapmak için gerekli şeyleri aldılar : beyaz çıtalar, birkaç renk yağlı kâğıt, tutkal, ip. Bunların uçurtma haline gelmesi Veli Dedeyi iki gün uğraştırdı. Uçurtmanın çaldığı düdük Erhan'ın düşündüğü gibi sahici bir düdük değildi. İki küçük çıta arasına lâstik şeritler germişlerdi. Rüzgâr estikçe titreşerek ses çıkarıyorlardı. Bu, uçurtmanın görünmeyen bir yerindeydi. Ayrıca bir kaval resmi de yapmışlardı. Uçurtmaya «Kaval Çalan Çoban» adını verdiler.

Erhan'ın en yakın iki arkadaşı, Kaya ile Temel bu uçurtmaya bayıldılar.

— Bizim de böyle güzel uçurtmamız olsa yarışmaya girerdik, dediler.

Erhan yardım sever bir çocuktu. Arkadaşlarına :

— Üzülmeyin, dedi. Dedemden hep beraber rica edelim,. size de yapsın.

Kaya'nın en büyük uçurtmaya verilecek mükâfatta gözü vardı. Temel ise uçurtmasının herkesin uçurtmasından daha yükseğe çıkmasını istiyordu. Kaya uçurtmasının istediği gibi olması için en sağlam çıtalardan aldı. Kolay kolay yırtılmıyacak bir kâğıt buldu. Uçurtmayı kocaman bir balık şeklinde yaptılar. İsmini de «Uçan Balina» koydular.

Temel'inkinin adı «Kartal» oldu. İpi diğer uçurtmalardan iki kat uzundu.

Hepsi hazır olunca Veli Dede çocuklara bunları nasıl uçuracaklarını öğretti. Nihayet yarışma günü geldi çattı. Hafif bir rüzgâr vardı. İşte bu tam uçurtma havasıydı.

Çocuklar hakem heyetine başvurarak isimlerini yazdırdılar. Yarışmaya girecek olanların ellerinde boy boy, irili, ufaklı uçurtmalar vardı. Kutu gibi yapılmış olanlar, çarklar, yıldızlar, canavar kafaları, kelebek gibi süslü uçurtmalar...

Yarışma başlayınca çobanın kavalı her taraftan duyuldu. «Uçan Balına» rüzgârda dalgalanıyor, Temel durmadan «Kartal» ın ipini salıyordu. Birkaç uçurtma dengesi iyi olmadığı için taklalar atarak yere düştü.

Hakemler uçurtmaları dikkatle gözden geçiriyor, aralarında konuşuyorlardı. Verdikleri karar az sonra mikrofonla herkese ilân edildi. Kazanan çocukların isimleri Erhan, Kaya ve Temel'di. «Kaval Çalan Çoban» günün en orijinal uçurtması, «Uçan Balina» en büyüğü idi. «Kartal» ise en fazla havalanan uçurtmaydı. Temel'in onu yere indirmesi çok uzun sürdü. Ondan sonra mükâfatlar dağıtıldı.

Hakemler Erhan'ın mikrofonda kısa bir konuşma yapmasını ve o güzel uçurtmayı nasıl meydana getirdiğini anlatmasını istediler. Erhan uçurtması beğenilip, kendisine mükâfat verildiği için teşekkür ettikten sonra :

— Bu uçurtmayı bana dedem Veli Ersönmez yaptı, dedi. Ben başarımı ona borçluyum. Uçurtma yapmakta dedemin üstüne insan yoktur. Arkadaşım Kaya ile Temel'in uçurtmaları da dedemindir.

Bu konuşmanın sonunda Veli Dede de çocuklar kadar alkışlandı. Gazete fotoğrafçıları hepsinin uçurtmalarla birlikte poz poz resimlerini çektiler.

Az sonra Veli Dedenin yanına güler yüzlü bir adam yaklaştı :

— Ben şehirdeki izci teşkilâtının başkanıyım, dedi. Uçurtma uçurmak eğlenceli bir spordur. Açık havada insanı dinlendirir. Bizim izcilere de böyle güzel uçurtmalar yapmasını, bunları uçurtmasını öğretir misiniz? İzcilerle meşgul olmak biraz vaktinizi alacak ama, göreceksiniz ne kadar sevinecekler. Bizi kırmazsınız değil mi?

Veli Dede boynunu bükerek :

— Memnuniyetle size yardım ederim, efendim, dedi. Emekli olduğum için yapacak bir işim yok. Torunum Erhan bana uçurtma yaptırmayı akıl etmeseydi evde işsizlikten, can sıkıntısından patlıyacaktım.

ASLAN, TİLKİ, GEYİK

Şu orman halkının sayın kıralı,
Nasılsa hasta düşer
Bay tilki de yakın ahbabıdır pek,
— Bir geyik kalbi istiyor canım, der,
Onu yersem atarım hastalığı.
Tilki: «— Hayhay, başüstüne, diyerek,
Çayırda otlıyan geyiği bulur.
Elpençe divan durur :
— Size bir müjdem var, efendiciğim,
Doğrusu müjdemi hemen isterim.
Sayın aslan sizi çok beğeniyor,
Şu geyik ne akıllı hayvan, diyor.
Yerimi tutarsa ancak o tutar,
Benden sonra ona uysun hayvanlar.

Hemen inandı geyik bu mavala:
— Teşekkür ederim sayın aslana,
Diyerek sevincinden şıkır şıkır oynadı,
Hiç arayıp sormadı.
Ve sevine sevine,
Temennalarla girdi aslanın evine.
İltifat beklerken sayın aslandan,
Canından oldu hayvan.

Hayatta da böyledir, yüzümüze gülerler,
Dost gözükerek kötülük ederler.

Hasan Lâtif SARIYÜCE

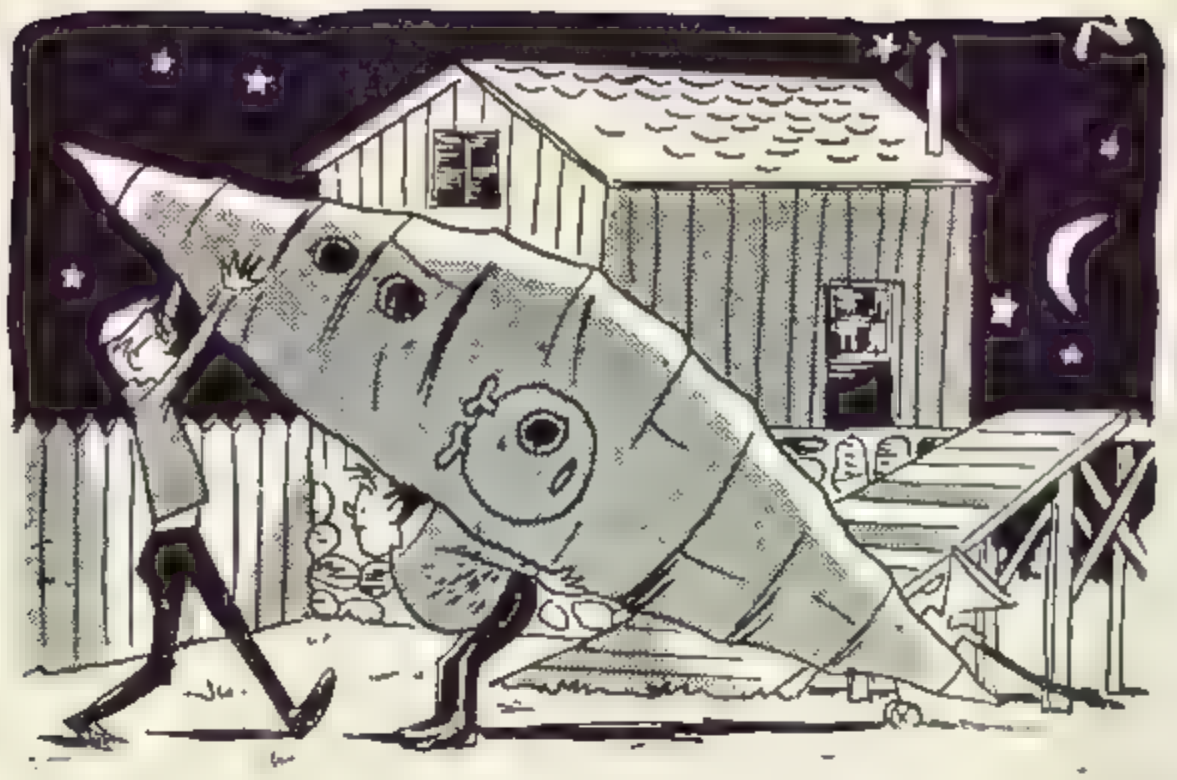

Boşa Giden Roket

Ali Dayı ile Şaban Usta gizli gizli bir şeyler tasarlıyorlardı. Bir sabah hırdavatçı dükkânına giderek satın alacakları şeyleri seçtiler. Boy boy çiviler, çeşit çeşit vidalar, menteşeler...

Hırdavatçı bunlarla ne yapacaklarını çok merak ediyordu. Ama bizim iki kafadar plânlarını kimseye söylemiyeceklerine dair birbirlerine söz vermişlerdi. Yalnız :

— Gizli bir plânımız var. Buna Proje X diyoruz. Bitirip ortaya bir şey çıkarabilirsek sana haber veririz, dediler.

— Peki öyleyse. Bunları sabahleyin ısmarladığınız diğer şeylerle birlikte gönderirim.

Evlerine dönerken Şaban Usta :

— Aman Ali Dayı, dedi, şu bizim Proje X işine benim pek aklım ermiyor. Bana iyice anlatır mısın?

Ali Dayı söze başladı :

— Ben bunu uzun zamandır düşünüyorum. Biliyorsun son yıllarda herkes roketlerle Aya gitmek istiyor. Biz de bir roket yaparak bunu deneyeceğiz. İnşallah Aya giden ilk insanlar biz oluruz.

— Canım bunları ben de biliyorum. Asıl öğrenmek istediğim şey başka. Roketi nasıl yapacağız? Ne biçim bir şey olacak? Sen hiç daha önce roket yapmış mıydın?

— Yapmadım ama, gazete ve dergilerde çıkan roket resimlerine her zaman dikkat ederim. Yazıları okurum. Bu sefer iyice uğraşacağım. Bakalım nasıl olacak? Yalnız halledemediğim bir problem var. Roketin yakıtı ne olacak? Nasıl uçuracağız? Bir düşünelim, onun da çaresini buluruz.

İki arkadaş Ali Dayının mutfak masasına oturup roket plânları çizdiler. Yorulunca bira içmeğe karar verdiler.

— Böylece kafamızı dinlendirmiş oluruz, dediler.

Bu birayı kendileri yapmışlar, şişelere doldurarak her zaman soğuk ve karanlık olan bodruma dizmişlerdi.

Ali Dayı bir şişenin kapağını açıp birayı bardaklara doldurmaya hazırlanıyordu. Kapak açılır açılmaz şişe elinden fırladı. Ağzından köpüklü birayı her tarafa saçarak havada döne döne gitmeye başladı. İçi boşalınca yere düştü. Şaban Usta :

— Hay aksi şeytan, dedi, ne oldu bu biraya?

— Ne olduysa oldu. Bak dinle, aklıma bir şey geldi. Duyunca şaşacaksın. Birayı rokete yakıt olarak koyalım diyorum. Şişe havada ne kadar hızlı gidiyordu değil mi? Roketi yapabilsek Aya gitmek zor olmıyacak. Nasıl olsa bol bol biramız var.

Ertesi sabah gerekli malzeme hazır olunca işe başladılar. Rokette iki kişilik oturacak yer vardı. Ön taraftaki bölmeye yiyecek, arka taraftakine de yakıt koyacaklardı. Roketi tahtadan yapmışlar, dışına yelken bezi ile deri kaplamışlardı. İşler bittiği zaman gece yarısı olmuş, bira depoya doldurulmuştu. Tenekeden bir bo-

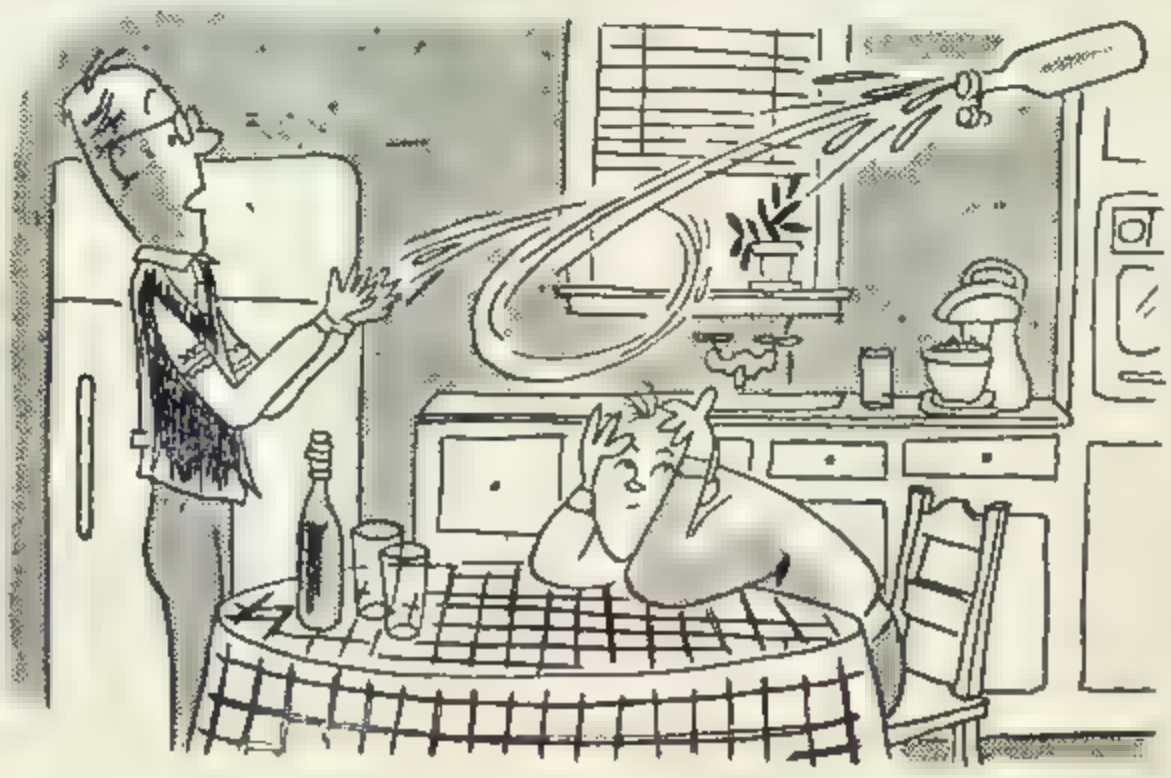

ru arkaya doğru uzanıyordu. Bira borudan fışkıracak ve yapacağı tepki ile roket hareket edecekti. Ali Dayı :

— Bizi Aya götürecek roket tamamlandı. Ama sanki mühim bir şey unutmuşuz gibi bir his var içimde, diyordu. İnşallah sabaha kadar bunu da bulurum.

Bu sırada bir ses duyuldu :

Boommmm!... Vuujjj!...

— Eyvah bizim roket!...

İki adam şaşkın şaşkın gökyüzüne doğru hızla yükselen roketlerine bakıyorlardı. Nasıl olmuştu da o kadar emek verdikleri halde ellerinden kaçırmışlardı.

Ağlamaklı eve döndüler. Kendi kendilerini :

— Gelecek sene çok bira ile daha büyük bir roket yaparız, diye teselli etmeye çalışıyorlardı. Az sonra :

— Müzik dinlesek belki üzüntümüz geçer, diyerek radyoyu açtılar. Spiker çok önemli bir haber veriyordu :

— Dünyanın birçok yerlerindeki feza rasathanelerinden bildirildiğine göre, Ayda şimdiye kadar kaydedilmemiş bir infilâk olmuş. Astronomi bilginleri bunun Aya çarpan bir roket olabileceğini ileri sürüyorlarsa da resmî makamlar yakınlarda Dünyadan Aya roket yollanmadığını bildirmişlerdir.

İki arkadaş bu havadisi daha fazla dinleyecek halde değillerdi.

— Bu mutlaka bizim roketimizdi. Aptal gibi elimizden kaçırmayıp içine binseydik, şimdi meşhur olmuştuk, diyerek üzülüyorlardı.

— Düşün Ali Dayı, Aya gitmek az şey mi?

— Ah işte şimdi hatırladım. İyi ki biz rokette değilmişiz. Roketi yaparken neyi unuttuk biliyor musun? Aya gitseydik, nasıl geri dönecektik?

— ???!!!...

— Talihimiz varmış Şaban Usta... Roketin elimizden kaçması iyi oldu...

Nuray'ın Buluşu

O gece herkes erkenden yatağına girdi. Çünkü sabah'leyin ilk vapurla Adaya gideceklerdi.

Gece yarısı Nuray bir köpek havlamasiyle uyandı. Karabaş yaygaracı bir köpek değildi. Sebepsiz, boş yere havlamazdı.

Binay :

— Hişt ne oluyor, diye Nuray'a fısıldadı.

— Bilmiyorum ama, Karabaş iyice kızmış. Yoksa böyle havlamaz. Bir şey oldu galiba?

Evin elektrikleri yandı. Çocuklar, anne ve babalarının peşinden dışarı çıktılar. Babaları en önden gidiyordu. Köpeğin bulunduğu yere yaklaşınca birden durakladı. Gülerek :

— Boş yere korkmuşuz, dedi. Bir kokarca... Bakın bizim Karabaşı köşeye nasıl kıstırmış.

Karabaş geceleri hep o köşede uyurdu. Kokarca atılgan, yaramaz bir hayvana benziyordu. Köpek öfkesinden çatlıyacakmış gibi havladığı halde onu kaçıramıyordu. Birkaç defa sopayla vurdular, hiçbir faydası olmadı. Gürültüyü duyan komşular merakla başlarına toplandı. O kadar insan küçücük bir hayvanla başa çıkamıyordu. İşin kötüsü kokarca o pis kokusunu çıkarmaya başlamıştı. Tüylerini kabartmış, kuyruğunu dikmiş, sanki arslan kesilmiş gibi orada duruyordu.

İşte bu sırada afacan Nuray'ın gözü bir köşede duran hortuma ilişti. Hemen kızkardeşine musluğu açmasını söyledi. İnatçı kokarca birkaç saniye bu tehdide de aldırmadı. Ama musluk iyice açılınca hortumdan tam üzerine fışkırtılan suya karşı koyamadı. Öyle bir kaçış kaçtı ki... O dimdik kabarık tüyleri sırıl sıklam olmuştu.

Komşular gülerek Nuray'a, «Aferin» dediler. Sonra herkes evine çekildi. Ortalık sakinleşti. Ama Karabaş bir daha o köşede uyumadı.

FİLLER SUYU HORTUMU İLE İÇMEZ

Bir çoklarımız fillerin suyu doğrudan doğruya hortumlariyle içtiklerini sanırız. Bu yanlıştır. Filler suyu emerek hortumlarına doldururlar, ama o su midelerine gitmez. Suyu hortumlarıyla ağızlarına boşaltırlar. Aynı şekilde hortumlarını, yıkanırken kullandıkları gibi düşmanlarına karşı kendilerini bununla korurlar. Beklenmiyen bir anda su fışkırtarak onları şaşkına çevirirler.

ÇOĞALAN BİLYELER

Arkadaşınız, resimde görüldüğü gibi orta parmağını işaret parmağının üstünden geçirerek çapraz koysun. Gözlerini kapasın. Avucunuzun içine iki bilye alarak arkadaşınızın çapraz parmaklarının ucuyla bunlara dokunmasını ve kaç tane bilye olduğunu söylemesini isteyin. Göreceksiniz ki, «2 veya 4 tane» diye cevap verecek. Gözlerini açıp aslında iki bilye olduğunu görünce şaşacak. Parmaklar çapraz bir durumda tutulduğu zaman bir tek bilye bile iki taneymiş gibi gelir.

DUYULARINIZ SİZİ ALDATABİLİR

Bir firketenin uçlarını iyice açın. Bir arkadaşınız gözlerini kapatsın ve size arkasını dönsün. Firketenin önce iki ucunu, sonra bir ucunu koluna değdirin. Göreceksiniz ki, koluna bir ucun mu, yoksa iki ucun birden mi değdiğini kolay kolay ayırdedemiyecek.

★

KAÇAK KOYUNLARI TUTAN KÖPEKLER

Yıllarca önce ilk defa Macaristan'da üretilen «Puli» adındaki çoban köpekleri, sürüden ayrılan koyunlara göz açtırmazdı. Bunlar koyunun sırtına biner ve hayvanı sürüye dönmeye zorlayacak kadar rahatsız eder, en sonunda istediğini yaptırırdı. Haylaz koyunlar bu köpeklerden kimbilir nasıl usanmışlardır.

KÂĞIT GERDANLIK

Hawaii Adalarındaki yerli kızları boyunlarına çiçeklerden yapılmış gerdanlıklar

takarlar. Siz de renkli krepon kâğıtlarından öyle gerdanlıklar yapabilirsiniz.

Bunun için parlak ve gösterişli renklerde krepon kâğıtları alın. Bunları 6 - 7 cm genişlikte şeritler halinde kesin. İğnenize uzun bir ip lik geçirerek kâğıdı ortasından büzün. Zıt renkleri yanyana koymağa dikkat edin Bu şekilde hem gerdanlık, hem de bilezik yapılabilir.

★

YERLİ KAYIĞI

Pasifik adaları yerlilerinin «kano» dedikleri kayıklara benzer oyuncak kayıklar yapmak ister misiniz?

Bir kâğıdı ikiye katlıyarak verilen kayık modelini çizin ve kesin. Kâğıdı katladığınız yerden açın. O şekli

bir kartona çizin ve kesin. Kayığın yanyana gelen iki ucunu yapıştırıcı şeritle düzgün olarak yapıştırın. Karton kayık alt taraftan katlanmış olmasın. Altı düz olursa suya batmaz. Kayığın dışını çukulata kâğıdı ile kaplayın. Uç taraflarını kayığın içine doğru kıvırın. Bunu kayığa su aldırmıyacak şekilde yaparsanız çok iyi yüzer.

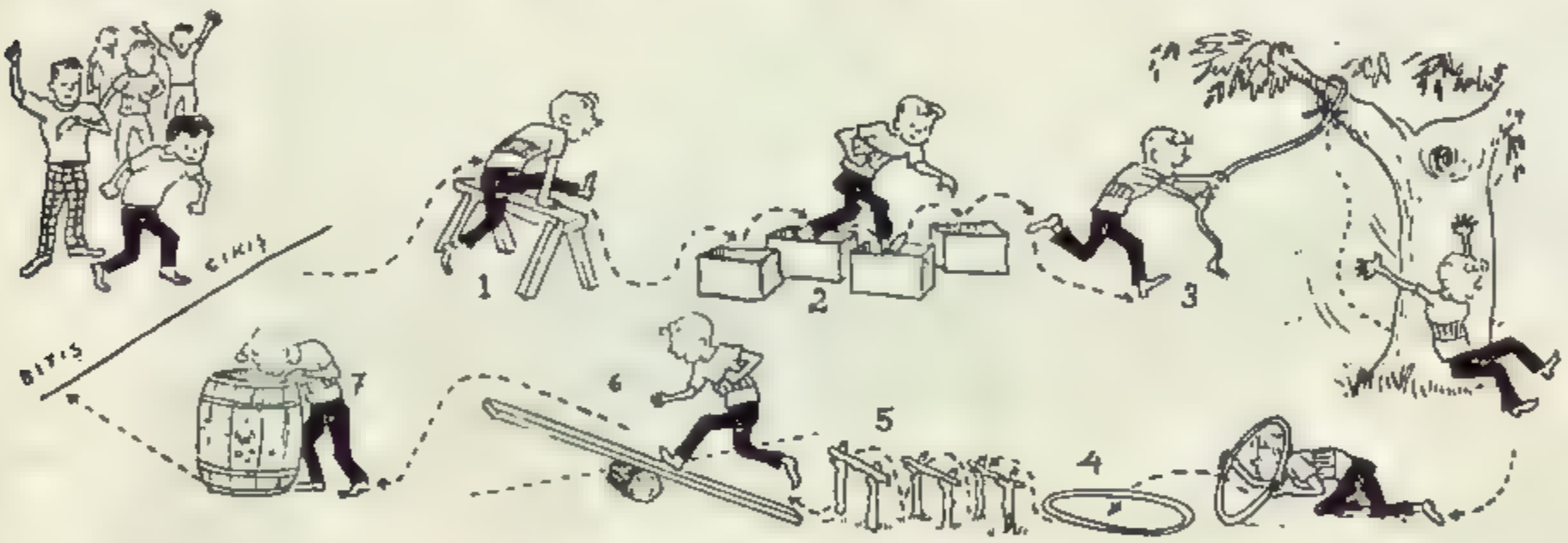

AFRİKA YARIŞI

Bu oyunu açık havada arkadaşlarınızla oynayabilirsiniz. Eğlenceli bir engelli koşudur. Oyuncular sıraya girerek teker teker koşarlar. Oyunculardan birisi hakem olur ve saat tutarak herkesin ne kadar zamanda oyunu tamamladığını kaydeder. En çabuk bitiren birinci olur.

Resimlere bakarak ve her engel için verilen açıklamayı okuyarak oyunun özelliklerini kolayca öğrenebilirsiniz. Devrilen bir şey olursa oyuncu düzeltmeli ve tekrar üstünden atlamalıdır. (Resimde gördüğünüz gibi engel olarak konulan sıra, kutu v.s. gibi eşyaların aynısını bulamazsanız benzer başka şeyler de kullanabilirsiniz.)

1) «Afrika tepeleri» (Başka şeylerin üzerinden de atlayabilirsiniz.)

2) «Filler vâdisi» (İçi boş kutular veya küçük tahta sandıklar konulacak.)

3) «Maymunlar ormanı» (Ağaç yoksa yere çizeceğiniz iki çizgi arasını bir adımda atlamağa çalışın.)

4) «Mağaralar» (Sıra ile çemberlerin içinden geçilecek.)

5) «Yılanlı geçit» (Sırıkları devirirseniz yeniden dikip üzerinden geçmeniz lâzım.)

6) «Nehri geçiş» (Tehlikelidir, dikkatli olun.)

7) «Firavunun hazineleri» (Kum dolu bir fıçı veya sandıktan elinizle araştırarak bir taş çıkaracaksınız. Böylece defineyi bulmuş ve koşunun sonuna yaklaşmış oluyorsunuz.)

BİR MEHMETÇİK

BUNDAN 360 yıl önceydi Türk orduları Macaristan'a gireli yüz yıla yakın bir zaman olduğu halde, burada bulunan Kanije kalesi hâlâ Alman İmparatorluğunun elinde bulunuyordu. Askerlik bakımından, Kanije kalesinin elimize geçmesi şarttı. Fakat Berk Irmağının ortasındaki ufak bir adada kurulmuş olan kalenin etrafı alabildiğine sazlık ve bataklık olduğu için kaleye yaklaşmak mümkün olamıyor, askerlerimizin bütün gayreti top ateşinden ibaret kalıyordu. Ne yapılabilirse uzaktan yapılabilecekti.

Karşıdan karşıya güllе atışlarını seyreden piyadelerimiz beklemekten yorulmuş, sabırları tükenmiş bir haldeydiler. Elde yalın kılıç, kalelere hücum için can atıyorlardı.

Türk kumandanı, yavaş yavaş zaferden ümidini keser gibi oluyordu. Fakat bir Türk esirinin, Orhangazili Yağız Ali'nin kahramanlığı birdenbire her şeyi değiştirdi.

★

Macarların elinde bulunan ve birçok Türk akınlarına, kuşatmalarına rağmen bir türlü elimize geçmiyen Kanije kalesinin zindanlarında hapsedilen Türk esirleri, karanlıklar bastı mı gündüz Türk güllelerinin kale duvarlarında açtığı gedikleri, yaraları tamire götürülürdü. Ne acı şeydi bu!... Karşıdan, silâh arkadaşları, ertesi gün yine gedik açmağa çalışacaklar; böylece kalenin düşmesi güçleşecek veya imkânsız hale gelecek!

Karanlıklar basınca Türk esirlerini bir tasadır alıyordu. Zındanların kapılarını açmağa geldikleri zaman yerlerinden kalkmak istemiyorlardı. Ama ne çare!... Biraz ağırdan almak, demir kırbaç yemek ve tekmelenmek için kâfiydi.

Her gece, düşmanın barut mahzeni önünden geçilerek kale duvarı tamirine götürülen Türk esirleri sabaha karşı yorgun argın yine zindana getiriliyorlardı.

Nasılsa esir düşen Türk erleri, düşmana istemeye istemeye hizmet etmekten, dillere destan olan Türk zaferlerinden birinin daha elde edilemeyişinden çok üzülüyor, için için kan ağlıyorlardı.

★

Yağız Ali, her gece barut mahzeninin önünden geçerken sert sert başını sallıyor, yumruklarını sıkıyordu. Onda, büyük bir iş yapmak isteyen insanların ağır başlılığı ve düşüncesi vardı.

Zındanda, bütün gün başını önüne eğerek uyur gibi yapıyor, fakat derin derin düşünüyordu. Kendisi de o ananın, babanın evlâdı değil miydi? Dört yıl önce yine buralarda, Macaristan ovalarında, Mohaç Meydan Muharebesinde şehit düşen ağabeyi gözünün önüne geliyordu...

★

Köyde, ağabeyinin kahramanlık destanını işitir işitmez onun intikamını almak için askere koşmuştu.

Ali'nin Halil ağası da bir gün, beş arkadaşiyle düşmanın bir pususuna düşerek esir olmuştu. Düşman komutanı, esir askerlerimizi birer birer sorguya çekerek harb durumumuz hakkında bilgi edinmek istemişti:

— Nereden geldiniz?

— .....

— Komutanınız kimdir?

Erlerimiz dilsiz gibi susuyorlardı.

— Konuşmazsanız ölümlerden ölüm beğenin!... Söyleyin bakalım: kaç topunuz var?

— .....

— Hâlâ susuyorsunuz öyle mi? Sonra pişman olacaksınız ama!... Askeriniz ne kadar?

— .....

Düşman komutanı kızıyor, ter ter tepinerek haykırıyordu:

— Dilinizi keseceğim, ha-

beriniz olsun!...

— .....

— Ben sizi konuşturmasını bilirim!... Muhafızlar!... Soyun, vurun, öldürün şunları!...

Esir erlerimizi çırıl çıplak soydular; zincir kamçılarla dövmeğe başladılar. Bizimkiler yine ağızlarını açıp bir tek kelime söylemiyorlardı.

Viyana kumandanı Alman paşası, çaresizlikler içinde deliye döndü:

— Çuvallayıp atın kayalardan aşağı!... diye bağırdı.

Vücudu parça parça ve kıpkırmızı kesilen delikanlılardan birini bir çuvala tıkıp çuvalın ağzını bağladılar ve Viyana kalesinin kayalıklarından aşağı doğru fırlattılar!...

Bu dayanılmaz işkence karşısında bile geride kalan dört yiğit yine taş gibi durdular. En ufak bir korku ve pişmanlık eseri göstermediler. Düşman paşası, ikinci eri tekrar sıkıştırmaya başladı:

— Haydi, sen söyle bari! Kumandanınız kim?

— .....

— Kaç kişisiniz?

— .....

— Topunuz, tüfeğiniz ne kadar?

— .....

— Senin de canın cehenneme!... Atın bu keretayı da!...

Bu şekilde dört arslan delikanlı da gık demeden şehit oldu.

Sıra bizim Ali'nin ağabeyi Halil'e gelmişti. Paşa, yine beylik sorularına başlayınca Halil:

— Konuşacağım, çözün iplerimi, dedi.

Halil'i serbest bıraktılar:

— Bir bardak su istiyorum!

Suyu verdiler; bağrına döke döke içti.

— Alın cevabımı: ey şaşkın düşman! Bizi ölümle mi korkutacaksınız? Eğer biz ölümden yılsaydık tâ Viyana kapılarına dek gelebilir miydik?...

Halil, uçurumun kenarına kadar geldi:

— Ya Allah! dedikten sonra göklere uçar gibi kendini boşluğa bırakıverdi.

****

ACAYİP HAYVANLARI TANIYOR MUSUNUZ?

1. «Jerboa» ne büyüklükte bir hayvandır? Nerelerde yaşar?

2. Kangurudan başka karnında kesesi olan ve yavrularını bunun içinde taşıyan hayvan var mıdır?

3. Hangi hayvan kuş gibi yumurtlar, yavrusunu sütle besler, toprağı kazarak içinde yuva yaptığı halde ördek gibi bir gagası ve ayaklarında yüzgeçleri vardır?

CEVAPLAR

1. Jerboa bir çeşit kır faresidir. Arka ayakları uzun ve kuvvetlidir. At kadar hızlı koşar. Afrika, Asya ve Avrupa'da kurak yerlerde yaşar.

2. «Opossum» adında bir hayvan on beş yavrusunu birden kesesinde taşıyabilir. Yalnız Amerika kıtasında ağaçların üstünde yaşar.

3. Avustralya ve Tasmanya adasında yaşayan «Ornitorenk».

****

İşte Yağız Ali böyle bir ağabeyin kardeşi, böyle mert bir milletin çocuğuydu.

Kendisi ne güne duruyordu. Lâkin elden ne gelirdi?

Fakat bir gece, zift gibi karanlık bir gece Ali'nin günlerden, haftalardan beri tasarladıklarını yapabilmesine fırsat verdi.

O gece nedense her zaman olduğu gibi sabaha kadar çalıştırılmamışlardı. Sırtlarında kazma küreklerle kale duvarlarını tamirden dönerlerken bizim Yağız Ali, düşman cephane mahzeninin açık olduğunu gördü. Gözleri sevinçle parladı; bir ok gibi yerinden fırladı, mahzen kapısına vardı. Nöbet bekleyen düşman askeri, çelik göğsüyle içeri doğru itip kapıyı kapattı. Nöbetçi ile kısa bir boğuşmadan sonra elini kolunu kıskıvrak bağlıyarak cephaneliğe daldı.

Yağız Ali bir çocuk gibi seviniyordu. Hemen çakmağını çıkarıp eline geçen bir tahta parçasını tutuşturdu ve bütün kuvvetiyle barut fıçılarının üzerine doğru fırlattı. Birdenbire parlıyan barutlar, kale burcunu pamuk çuvalı gibi havaya uçurdu. Bu sırada birçok düşman askerleriyle birlikte kale kumandanı da param parça olmuştu.

Böylece, Yağız Ali, kendini feda ederek Türk tarihine yepyeni bir zafer kazandırdı.

Enver Naci GÖKŞEN

ERKEN BAŞLAMAK

Çocuklarını seven, onların istikbalini düşünen ana - babalar yavrularını Doğan Sigortanın Tahsil ve Çeyiz Sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa o kadar kârlıdır.

PLUTO itfaiyeci

Sokaklarda sahipsiz gezen köpekleri yakalıyan adamlardan biri Pluto'nun baş düşmanıdır.

Bu dünyaya köpek olarak gelmek büyük bir talihsizliktir. Zavallı hayvan, kulübesinde otururşa can sıkıntısından esner durur. Sokak ise tehlikelerle doludur.

PLUTO

Şu kuş kadar hür olabilmek ne hoş...

Tamam, buldum! Bir deneyeceğim.

Pluto dalların tepesinde yaşamak, bir kuş gibi her dilediğini yapmak istiyor.

Bakalım uçmayı öğrenebilecek mi?

PAT!
PAT!
PAT!

Yuva sağlam olmamış.

Kuşların işi pek kolay değilmiş.

PLUTO

Kedi olsa. Köpekleri yakalıyan adamlar kedilere dokunmaz.

Otların arasında bir şey kıpırdayınca üzerine atlamak çok eğlenceli olmalı.

Bu da ne aksi şeymiş!.

Kedi gibi miyavlamak bir köpeğe yakışmaz.

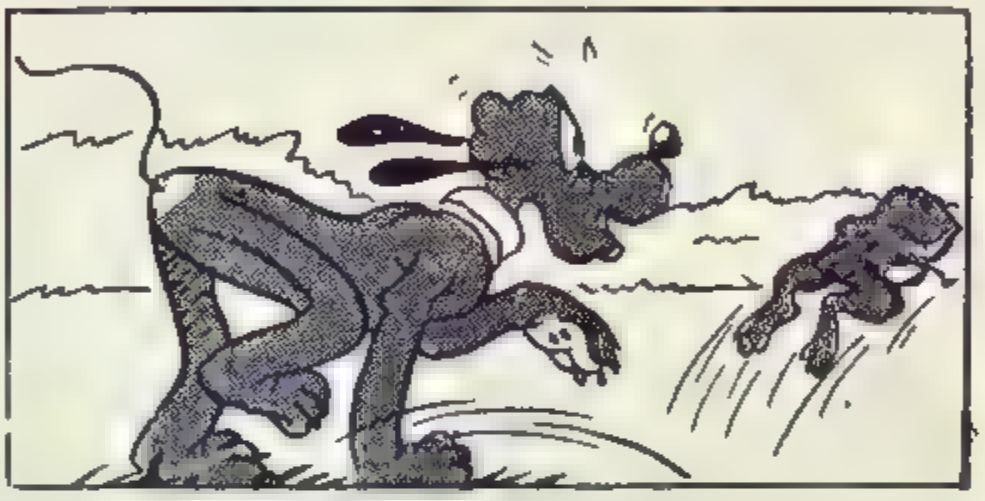

Kurbağa zıplamaktan başka bir şey yapmıyor.

Ama atlamadan önce önüne bakması gerekiyormuş.

Böyle ansızın banyo yapmak kimin hoşuna gider?

Yine de köpekler sudan korkmaz. Bir sıl kindi mi kupkuru olur.

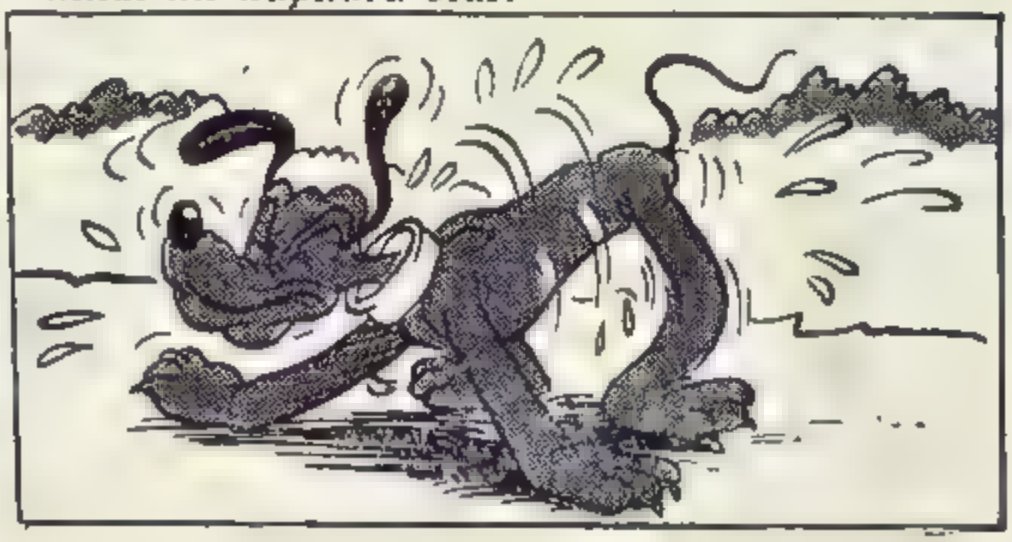

Köpek kadar iyi koku alabilen hayvan var mıdır ?

PISS (( )) PISS!

PISSS

Bu mevsimde daha pek ateş yakılmaz ama...

Burnuna duman kokusu geliyor. Gidip ateşin karşısında tüylerini iyice kurutmak istiyor

Bu bir yangın başlangıcı

Böyle durumlarda bir kuş, kedi veya kurbağa hiçbir şey yapamaz. Halbuki bir köpek...

HAVVV-HAV!

Bu köpeğe de ne oluyor ?

Bodruma bakıyor (Havayı koklar.) Burnuma bir duman kokusu gelivor.

İtfaiye tam zamanında yetişti

ÇAN-CAN RRRRRRN!

Çabuk, bortumu getir.

Yerinde bir emir.

Köpekler söz dinlerler ve istenilen şeyi çabucak bulup getirirler.

Aferin sana !

Yaşasın! Şu köpek yardıma koşunca ateşi büyümeden söndürdük.

O bir kahraman.

Bana bak arkadaş. İtfaiyeci olmak ister misin?

Bu da sorulur mu ya.

Köpek olmaktan iyi şey var mıdır dünyada? Pluto'nun bütün derdi böyle iyi bir işi olmamasıydı.

İtfaiyeci olmak gögsünü kabartıyor ama...

Sokak köpeklerini toplayan memurlara böyle tepeden bakmanın tadı hambaşka...

HAV!

HIRR!

HAVV!

Belediye (KÖPEKLER İÇİN)

İnsan Ne ile Yaşar?

TOLSTOY'dan BİR MASAL

KUNDURACI Semen, karısı Matrena ile çocuklarını güçlükle geçindirebiliyordu. Az kazanıp az yiyorlar, ufak bir kulübede oturuyorlardı. İki yıldan beri kışın soğuk havalarda karısıyla ortaklaşa giyebileceği, kürklü bir palto almak istiyor, ama buna yetecek kadar para biriktiremiyordu.

O yıl havalar iyice soğuyunca karısına dedi ki :

— Köye gidip müşterilerden alacaklarımı toplayacağım. İnşallah bu parayla kürklü paltoyu alırım.

Böylece köyün yolunu tuttu. Kapı kapı dolaştığı halde çok fazla bir para toplayamadı. Dönüşte, bir duvarın dibinde bir karartı gözüne ilişti. Yaklaşınca bunun yerde kaskatı yatan çırılçıplak bir adam olduğunu gördü. Ya öldüyse diye aklı başından gitti. Daha çok, soğuktan donmuşa benziyordu. Hemen kendi ceketini ona giydirdi ve vücudunu oğuşturarak canlandırmaya çalıştı. Adam kendine gelip konuşacak kadar kuvvet toplayınca sordu :

— Nereden geliyorsun arkadaş?

— Çok, çok uzaklardan...

— Duvarın dibinde niçin öyle çırılçıplak yatıyordun?

— Bilmiyorum.

— Sana birisi bir şey mi yaptı?

— Hayır. Tanrı beni cezalandırdı.

— Ya, öyle mi? Peki, şimdi nereye gideceksin?

— Nereye olursa, benim için hepsi bir.

— Öyleyse bize gel.

Matrena, kocasını geç kaldı diye merak ediyordu. Kapıda onu, hiç tanımadığı bir adamla görünce hayret etti. O adamın kocasının ceketini giymesine hiçbir mâna veremiyordu.

Semen başından geçenlerin hepsini anlattıktan sonra :

— Haydi bize yemek hazırla. Misafirimizin de karnı acıkmıştır, dedi.

Matrena öfkeyle bağırdı :

— Bu serseriyi bir de misafir mi ediyorsun? Geç kalınca kürkçüye uğradın sanmıştım, ama sen bu adamla çıkageldin. Bak senin ceketini giymek için elbiselerini de çıkarmış.

Sonra kızgın kızgın yabancıya döndü. O, yere çökmüş, gözlerini sımsıkı kapamıştı. Nefes alırken göğsü kalkıp kalkıp iniyordu. Semen araya girdi :

— Allah aşkına Matrena, bu adama hakaret etme. Hiç merhametin yok mu senin?

Yabancı gözlerini açarak kadına baktı. Bu bakış Matrena'yı değiştirmiş, içinde bir merhamet uyandırmıştı. Çabucak son kalan yiyeceklerini ortaya çıkardı. Adam bunları görünce gülümseyerek :

— Bana acıdığınız için Tanrı sizi korusun, diye dua etti.

Sabah olunca Semen misafiriyle tekrar konuştu.

— Bize daha adını bile söylemedin.

— Michael.

— Ne iş yaparsın?

— Hiçbir iş yapmasını bilmem.

Semen bunu duyunca hayretler içinde kaldı.

— Çalışmadan yaşanır mı, dedi. Ben sana kunduracılığı öğretirim. Çalışmağa razı olursan burada bizimle beraber yaşarsın.

Michael işi pek kısa bir zamanda öğrendi. Gayet iyi çalışıyor, evden hiç ayrılmı-

yordu: Daima da ciddî idi. İlk geldiği gece bir kere Matrena'ya gülümsemişti o kadar. Yaptığı güzel ve dayanıklı ayakkabılar, çizmeler bir yıl içinde ustasını zengin etmişti.

Bir kış günü evin önünde bir araba durdu. Büyük, asîl bir adam içeri girerek :

— Burada hanginiz usta, diye sordu.

Semen :

— Benim efendimiz, diye cevap verdi. Bir şey mi arzu ediyorsunuz?

— Sana deri getirdim. Gayet kıymetlidir. Bununla bana bir çift çizme yap.

— Peki efendimiz.

— Ama bütün bir sene dayanacak bir çizme istiyorum. Eğer yıl sonu gelmeden eskirse karışmam. Tuttuğum gibi seni hapse attırırım. Yepyeni kalırsa istediğin paranın iki mislini veririm.

Michael'in gözleri müşterinin gerisinde, çok uzaklarda bir yere dalmıştı. Baktı, baktı, sonra garip bir şekilde gülümsedi. Adam :

— Ne sırıtıyorsun be adam, işine baksana sen, diyerek onu azarladı.

Müşteri gittikten sonra Michael, kıymetli deriyi aldı. İnce şeritler keserek bir çift sandal yapmaya başladı. Semen bunu görünce :

— Ne yapıyorsun, diye

telâşlandı. Bu deriden çizme olacaktı. En kıymetli şeyi ziyan ettin.

Tam bu sırada kapı çalındı. Az önce gelen büyük adamın uşağı nefes nefese şunları anlattı :

— Efendimizi kaybettik. Eve dönerken arabada ansızın öldü. Artık çizmeleri yapmayın. Hanımefendi onların yerine ölülere giydirilen bir çift sandal istiyor.

Michael henüz bitirdiği sandalları artan deri parçalarıyle birlikte uşağa teslim etti.

Bir zaman sonra bir kadınla, iyi giyinmiş iki küçük kız çocuğu ayakkabı ısmarlamağa geldiler. Michael bu çocuklara o kadar ısrarla bakıyordu ki, kadın onlar hakkında bir şeyler söylemek lüzumunu duydu :

— Ben bunların öz annesi değilim, diye söze başladı. Önce babaları öldü, birkaç gün sonra da anneleri. Bize çok yakın oturuyorlardı. Onları ortada bırakamazdık. Evlât edindik. Allah benim bir tek yavrumu almıştı. Bazan hayatıma yeniden neşe katmak için onun yerine bu çocukları gönderdiğini düşünürüm.

Kadın sevgi ile çocuklara sarılmıştı. Onu dinlerken Michael'in yüzü aydınlanıyordu. En sonunda gözlerini göğe kaldırıp gülümsedi.

O gün Semen ile Matrenaya dedi ki :

— Artık Allah beni affetti. Yakında buradan gideceğim.

Semen :

— Söylediklerinden bir şey anlıyamadık, dedi. Kabahatin neydi?

— Ben aslında insan değilim. İyi bir ruhtum. Allahın emirlerini yerine getirirdim. Bir kere benden bir kadının canını almamı istedi. Sözünü dinlemedim. Kadının yeni doğmuş çocukları vardı. Öldürmeğe kıyamadım, geri döndüm. Ama günah işlemiş oluyordum. Tanrı bana dedi ki : «Git, çabucak kadının canını al! Ondan sonra üç şey öğrenmelisin. Bir : İnsanların kalbinde yaşayan şey nedir? İki : İnsan neyi bilemez? Üç : İnsan ne ile yaşar? Ancak bunların üçünün de ne olduğunu öğrenince gökyüzüne dönebilirsin.» Böylece dünyaya inerek kadını öldürdüm. Ruhuyla beraber tam göğe çıkacağım sırada müthiş bir kasırgaya tutuldum. Kanatlarım ağırlaştı. Ruh tek başına Allaha gitti. Ben kendimi kaybettim.

Soğuktan donmuş bir halde duvarın dibinde çırılçıplak yatarken beni bir adam gördü. İyilik yapma arzusu gözlerinden okunuyordu. Ceketini bana verdi, beni evine götürdü.

Karısı ilk zamanlarda bana çok kızmıştı. Etrafında ölüm rüzgârları esiyordu. Soğuktan öleceğimi bile bile beni kapı dışarı etse onun da öleceğini biliyordum. Kocası : «Allah aşkına merhamet et» dedi. Kadın yumuşadı. Bana yiyecek ve giyecek verdi. Artık ölüm rüzgârlarından eser kalmamış, kadın hayatla dolmuştu. O sözlerde Allahın büyüklüğünü okudum. O anda ilk soru hatırıma geldi. İnsanların kalbinde yaşayan şeyin sevgi olduğunu anladım ve gülümsedim.

Asîl efendi çizme ısmarlarken onun düşüncesizliğinde ölümü gördüm. O zaman ikinci soruyu hatırladım. İnsanın bilemiyeceği tek şey, ne zaman öleceği idi. İşte onun için tekrar gülümsedim.

İkiz kızlarla gelen kadın konuşurken onun yüzünde Allahın hayalini gördüm. Her şeyi apaçık anlıyordum. İnsanlar ancak Allahın yardımıyla yaşayabilirler. Ben ölümden kurtuldum, çünkü sizin sevginizi buldum. Yetim kızcağızlar da yaşamaya devam etti, çünkü kadın onlara sevgi gösterdi. İnsanlar sevdikleri ve sevildikleri için yaşarlar.

Michael sözlerini bitirince evin damı ortadan ikiye ayrıldı, büyük bir alev dışarı çıktı. Semen, karısı ve çocukları yere kapanıp heyecandan ağlamaya başladılar. Büyük ruh kanatlarını çırparak göğe ulaştı.

Çeviren : Semra ÖZİN

Kim Kimi Kovalıyor?

GÜLŞEN'ler kocaman bir çiftlikte oturur. Birçok işlerini kendileri yaparlar. Ağabeyleri inekleri sağarken o da tavuklara, civcivlere yem verir. Gülşen şimdi oradaki bütün hayvanları çok seviyor, ama daha önce çiftlikte Gülşen'in sevmediği bir hayvan vardı : o da kocaman, dövüşken bir horozdu. Kızcağızı nerede görse hemen boynunu uzatır, kanatlarını açar, onu kovalamıya başlardı. Ne kadar da hızlı koşardı. Gülşen güç halle eve canını atardı.

Bir gün yine böyle içeri kaçarken ağabeyleri alay etmeğe başladılar :

— Korkak Gülşen, korkak Gülşen!

Gülşen kızgınlığından ağlıyacak gibi olmuştu. Ağabeyleri onun bu haline acıdılar.

— O horoz seni niçin kovalıyor biliyor musun, dediler. Sen korkup kaçıyorsun da ondan. Bir kere de sen onu kovala, bakalım ne yapacak?

Gülşen bahçeye çıktığı zaman ağabeylerinin söyledikleri hatırına geldi. Horozu görürse bütün cesaretini toplayacak, korkup kaçmıyacaktı. Yere çömelip ceviz kırmağa başladı.

Bu arada horoz karşısına dikildi. İkisi de aynı anda birbirlerini gördüler. Horoz kanatlarını açtı, kafasını uzattı ve döğüşe hazırlandı. Gülşen hemen elindeki taşı horoza fırlattı. Sonra da :

— Kışş, kışş, diye bağırarak hayvanın peşinden koşmağa başladı.

Horoz neye uğradığını şaşırmıştı. O kaçtıkça Gülşen kovalıyor, hayvan sığınacak bir yer bulamıyordu. Gülşen gururla :

— Aklın başına geldi mi koca horoz, diye bağırdı. Bir daha karşıma çıkarsan seni parça parça ederim.

Horozu iyice korkuttuğunu sanarak eski işinin başına dönmeğe hazırlandı. Horoz yine kanatlarını açıp, boynunu uzatarak kızın peşinden koşmasın mı? Ama Gülşen artık korkmadığı için hiç aldırmadı, horoz da yanına sokulamadı.

Akıllı Sincap

BAHÇEDEKİ devrilmış kütüğün üstünden küçük bir sincap parlak siyah gözleriyle bana bakıyordu. Yere oturmuş fıstık yiyordum. Fıstığa imrendiği belliydi, ama yanıma yaklaşmaya cesareti yoktu.

— Gel Çipi, gel, sana bir şey yapmıyacağım, diyerek bir fıstık attım. Almasiyle kaçması bir oldu. Fıstığı yerken ikide bir bana bakıyordu. Her halde beğenmiş olacaktı. Birkaç tane daha verdim. Elimden yemesini istiyordum ama, hâlâ yaklaşmaya korkuyordu.

— Ben seni nasıl yola getireceğimi bilirim, diye söylenerek cebimden uzun bir ip çıkardım. Ucuna bir fıstık bağladım.

Tam fıstığı alacağı zaman ipi yavaş yavaş çektim. Sincap ürkek adımlarla fıstığı kovalıyordu. Ayaklarımın dibine kadar gelince ipi bıraktım. Ufak keskin dişleriyle ipi koparmıya uğraşıyordu. Onu ürkütmemek için hiç kıpırdamadım. Yakında arkadaş olacağımızdan emindim. İpi koparınca fıstığı alarak ağaç kütüğünün üstüne sıçradı.

İyice alışsın diye bu hareketi birkaç defa tekrarladım. Fıstığa doymak bilmiyordu. Bir sefer tam ipi kemirdiği sırada birden tutup kucağıma aldım. Pek aldırış etmedi. Fıstığı koparınca ağzının yan tarafındaki keseye koydu. Sonra da kucağımda başka fıstık aramaya başladı. Hiç çekinmeden elimdeki fıstığı aldı, diğer taraftaki kesesine yerleştirdi. Sonra koşarak ağaçların arasında kayboldu.

Ertesi sabah Çipi tekrar gelecek mi diye bekledim. Sincap ürkek ürkek yaklaştı, fıstığı aldı. On, on beş dakika kadar sabırla oturdu. Benden kendisine bir kötülük gelmiyeceğini anlamış gibi görünüyordu. Omuzuma tırmanıyor, ağzımdan fıstık alıyordu. Bazan fıstıkları başıma çıkarak yiyor, kabuklarını yüzümden aşağıya yuvarlıyordu.

Bir gün sonra sincapla istediğim gibi oynamaya, eğlenmeye başladım. Ağzı geniş bir şişenin içine üç tane fıstık koyarak şişeyi yan yatırdım. Çipi fıstıkları gördü. Koklanarak şişenin etrafında dolaşırken ağız tarafını buldu. Başını soktu çıkardı ve bana baktı.

— Haydi Çipi korkma, gir içeri, al fıstıkları, dedim.

Kolaylıkla şişeye girdi. Üç fıstığı bir arada bulmak ona bir ziyafet sayılırdı. Birincisini ağzının sağındaki keseye, ikincisini de soldakine koydu. Üçüncü fıstığı ağzına aldı. Böylece kafası iki misli büyüdüğü için bir türlü şişenin ağzından geçip dışarı çıkamıyordu. Arka arkaya çıkmayı denedi. Bu sefer de kuyruk ve gövdesi dışarda, başı içerde kalmıştı. Tekrar şişenin içine girip bir çare düşündü.

Sincap çok akıllı bir hayvanmış. Şişeden nasıl çıktı biliyor musunuz? Ağzındaki fıstığı çıkardı. Burnuyla iterek sürükledi. İki fıstık kalınca başı biraz küçülmüştü. Önde ittiği fıstık, arkada kendisi güç halle dışarı çıkabildi.

Bundan sonra şişenin içine bir fıstık atarak dimdik yere koydum. Ne dersiniz, bunu da alabildi mi?

Birden şişenin tepesine sıçradı. Arka ayaklariyle şişenin kenarına tutunup başaşağı sallandı. Ön ayaklariyle fıstığı yakaladı. Kesele-rinden birine koydu. Şişeyi devirmeden ustalıkla dışarı çıktı.

Bütün yaz Çipi ile çok güzel vakit geçirdik.

BİR HOLÂNDA EFSANESİ

KAYBOLAN ŞEHIR

REN Nehri yüzyıllardan beri bazan Almanya, bazan da Fransa topraklarına geçmiştir. İsviçre'de Alp Dağlarından doğar, Holânda'da denize dökülür. Komşu devletlerin ulaştırma işlerinde faydalandıkları çok işlek bir su yoludur.

Ren Nehri, Holânda'da iki kola ayrılır. Bunların birinin ağzında vaktiyle Stavoren isminde zengin bir liman vardı. Bu şehrin tüccarları Avrupa'nın içlerinden gelen malları dünyanın dört bucağına taşırlar, dönüşte yabancı diyarlardan aldıkları kıymetli eşyayı getirirlerdi. Stavoren tüccarları yıldan yıla zenginleştiler. Servetleri çoğaldıkça zevk ve safaya düştüler.

Şehrin en zengini Richberta isminde genç bir kadındı. Kendisine babasından sayısız gemi kalmıştı. Gemici tüccarlar seferden dönerken ona çuvallarla altın getiriyorlardı. Beyaz mermerden gayet güzel bir konağı vardı. İçi ve dışı heykellerle süslenmiş, odaların duvarları ipekli kumaşlarla kaplanmıştı. Mücevherleri bir kıral hazinesi kadar zengindi. Ama bu kadın hiç mesut değildi. Nasıl mesut olacağını da bilmiyordu. Yaptığı bütün iş görülmemiş ziyafetler vererek şehirde kendisi kadar zengin olmayan diğer tüccarların gözlerini kamaştırmaktan ibaretti. Bu yüzden onlarla dost olamamıştı

Bir gün Richberta yine böyle bir ziyafet veriyordu. Tam yemeğe başlıyacakları sırada uşaklardan biri yanına gelerek :

— Kapıda yaşlı bir adam

ANTALYADA

Denizden geliyor bu iyod kokusu,
Bu yosun, burcu burcu, Akdenizden.
Bekle hele akşam olsun,
Bu sokaklardan geçemezsin,
Leylâk, yasemin, ıslak ot kokusu...
Hepsi bizden,
Soyumuzdan, toprağımızdan
Memleket, hayat kokusu.
Bir oh çekersin derinden
Bir daha çekersin;
Ferahlık, mutluluk işte bu !
Selâm olsun !...

Hasan ŞİMŞEK

var, dedi. Dünyanın öteki ucundan geliyormuş. Oralarda hazinelerinizin şöhretini duymuş. Sizi görmek istiyor.

Kadın memnun oldu, onu hemen kabul edıp sofrada, sağ tarafına oturttu.

Bu adamın o zamana kadar dolaştığı ülkelerde ev sahipleri, misafirseverliklerini göstermek üzere sofraya en önce ekmekle su koymuşlar, sonradan dığer yemekleri getirmişlerdi. Halbuki bu masada öyle alelâde şeyler yoktu. Baştan başa en nefis yiyeceklerle donatılmıştı. Hiç görülmemiş balıklar, çeşit çeşit av etleri, kızarmış piliçler, turfanda sebzeler, meyvalar, tatlı ve pastalar...

Misafir düşünceli düşünceli oturuyordu. Söz sırası kendisine geldiği zaman hayatını, yaptığı seyahatleri, gördüğü yerleri birer birer anlattı. Kadın:

— Söyle bakalım, dedi, gezdiğin yerlerde bunlardan daha kıymetli kristaller, daha iri inciler gördün mü?

— Hayır. Burada gördüklerimin dünyada bir eşi bulunamaz. Yalnız masanızda bir şey eksik. Bu, Tanrının bize verdiği en kıymetli hediyedir.

Richberta meraklanarak:

— Nedir o, diye sordu, ama adam bir türlü bu kıymetli şeyin ne olduğunu söylemiyordu. Zaten orada çok kalmadı, ertesi gün şehirden gitti. Son sözleri zengin kadını günlerce düşündürdü. Sofrasında eksik olan neydi?

Kaptanlarına bütün denizleri dolaşmalarını ve şimdiye kadar görmediği şeyleri bulup getirmelerini emretti. Gemiler yedi yıllık yiyecek alarak denize açıldılar. Birinci kaptan bunların bir kısmını doğuya, bir kısmını batıya gönderdi. Kendi gemisini de dalgaların ve rüzgârın eline bıraktı. Bakalım gemi hangi diyarlara gidecekti?

İlk fırtınada yiyeceklerin çoğunu denize atmak zorunda kaldılar. Gemi hafiflerse dalgalara karşı daha dayanıklı olacaktı, ama yine de deniz suları ekmek dolu ambara kadar girdi. Ekmekler ıslanınca birkaç günde çürüyerek yenilemiyecek hale geldi.

Gemiciler ekmeksiz kaldıkları için açlıktan deliye döndüler. Neredeyse birbirlerini yiyeceklerdi. O zaman birinci kaptan, Richberta'nın ziyafetine gelen ihtiyar misafirin ne demek istediğini anladı. Dünyanın en kıymetli şeyi, ne denizlerin derinliklerinde meydana gelen inci, ne dağların içinden çıkarılan altınla elmas, ne de Hindistan'ın baharatı, ipekli kumaşlarıydı. Bu, dünyada çok yaygın olan bir üründü. Her iklimde, her toprakta yetişirdi. Milyonlarca insanın hayatı buna bağlıydı. Ne olduğunu siz belki anlamışsınızdır: Ekmek.

Birinci kaptan Baltık denizine giderek oradaki limanlardan satın aldığı buğdayla gemisini doldurdu ve Stavoren'e döndü.

Richberta onun bu kadar çabuk geri dönmesine sevinmişti. Bu kaptanı çok severdi. İstediği şeyi getirdiği için ona büyük bir mükâfat vermeği tasarladı.

Kaptan başlarına gelenleri birer birer anlatarak ihtiyar adamın sofrada gördüğü eksikliğin ekmek olduğunu söyledi.

Richberta bundan hiçbir

ŞEMSİYELİ KARINCALAR

Karıncalar dünyanın en entresan hayvanlarındandır. Yaşayışları, âdetleri yazılsa kocaman bir kitap dolar. Şemsiyeli karınca denilen bir karınca cinsi de vardır ki, bunlar umumiyetle sıcak ülkelerde yaşar. Buralara gidenler uzun bir karınca kafilesinin başlarında şemsiyeler taşıyarak ilerlediğini görünce şaşıp kalırlar. Karıncaların şemsiyeleri ise aslında küçücük yaprak parçalarıdır.

Karıncalar bunları ne yapar dersiniz? İşte yaptıkları Yaprakları yuvalarına taşırlar, çiğneyerek sulu bir hale getirirler ve gübre gibi kullanılar. Çünkü bahçıvanlıkta çok ustadırlar.

Yedikleri mantarları kendileri yetiştirirler. Diğer karıncalar gibi bunlar da toprak altında yollar ve geniş odalar yaparlar. Çiğnedikleri yaprakları bu odalara döşerler. Sonra aynı şekilde hazırlanıp mantar yetiştirilmiş diğer bir odadan ufak bir mantar parçası alarak yeni bahçelerine getirirler. Çok geçmeden mantar beyaz iplikçikler uzatarak dal budak salmağa başlar.

Mantarlar büyürken karıncalar çok dikkatli davranırlar, gelecek günleri düşünürler. Genç bir kıraliçe karınca evinden ayrılıp yeni bir koloni kuracağı zaman yanında, orada yetiştirmek için bir mantar fidesi götürür. Bunu ağzında taşır ve kendisi diker. Artık yetiştireceği karıncalar aç kalmıyacaktır. Onlar da çabucak düzgün bir sıra halinde gidecek, başlarının üstünde şemsiye taşımasını öğrenecek ve küçük yaşlarında yuvalarına faydalı olacaklardır.

şey anlamadı. Çünkü halâ akıllanmamıştı. Kaptana da çok kızdı. Gemideki buğdayların denize dökülmesini emretti. Halbuki şehirde bir çok fakir insan vardı. Yiyecek ekmekleri olmadığı için açlıktan kırılıyorlardı. Gemideki buğday onları aylarca besleyebilirdi. Kaptan bütün cesaretini toplayarak buğdayın halka dağıtılmasını istedi, ama zengin patronu halden anlamıyordu. Buğdaylar sıska, çıplak ayaklı çocukların, açlıktan ağlamaklı olan gözleri önünde denize atıldı.

Bu zavallı insanların üzüntüsü, çırpınması boşa gitmedi. Richberta onlara merhamet etmemesinin cezasını öyle bir çekti ki...

Denizin dibinde buğdaylar çimlendi. Bunlardan buğday yerine uzun, sağlam kamışlar çıktı. Böylece tam körfezin ağzında suyun yüzüne kadar yükselen bir set meydana geldi. Denizin getirdiği kum burada birikti. Set büyüdükçe büyüdü, bir gün körfezi kapattı.

Artık gemiler içeriye giremiyordu. Azgın dalgalar açıkta kalan gemi ve kayıkları bu sete çarparak parçalıyordu. Zamanla gemiciler buraya uğramaz oldular.

Şehrin eski zenginliğinden eser kalmadı. Richberta'nın ticaret gemileri ya parçalandı, ya da kadın fakir düştükçe onları satmak zorunda kaldı. Bir gün yiyecek hiçbir şeyi kalmadığı için başkalarından ekmek dilenmeğe başladı. O zaman dünyadaki en kıymetli şeyin ne olduğunu anladı. İhtiyar adamın ve kaptanın öğütlerini dinlemediğine çok pişman olmuştu, ama iş işten geçmişti.

Yıllar sonra dalgalar seti parçaladılar ve hızlarını Stavoren'de aldılar. Koca şehir suların altına gömüldü.

S. Ö.

TABİATTA NELER OLUYOR

MANTAR FISKİYESİ

«Kuş Yuvası» adı verilen bir çeşit mantar vardır ki, vücudu birçok mini mini yuvarlak zarflardan ibarettir Sporlar bu zarfı yarıp dışarıya çıkamaz. Öyle ise ne şekilde toprağa yayılıp, yeni mantarlar meydana getirirler, biliyor musunuz? Sporlar olgunlaşınca spor kesesinin üstüne düşen bir yağmur damlası onu patlatır Sporlar sularla beraber etrafa saçılır

BALIKLARIN SPORU

Siyam'da yaşayan bu balıkların erkekleri yalnız başlarına sakın, kendi halinde hayvanlardır, ama iki tanesi karşılaşınca iş değişir Hemen savaşa hazırlanırlar. Solungaçları dışarıya fırlar, yüzgeçleri açılır, küçük savaşçıların vücutlarındaki kırmızılı, mavili pullar ışıl ışıl yanar Balıklar sanki bu halden hoşlandıkları için dövüşürler. Birbirlerini öldürdükleri veya yaraladıkları pek nadir görülen hallerdendir.

YARDIMLAŞMA

Yeni Zelânda'da yaşayan bu kuşlar, ağaç gövdelerindeki böcek ve kurtçuklarla beslenir. Erkek kuş kısa ve kuvvetli gagasıyla ağacın kabuğunu oyarken, dişi kuş onu seyreder. Oyuk büyüyünce bu sefer o iş başına geçer. Gagası daha uzun olduğu için oyuğun her tarafını iyice araştırır, böcek varsa yakalar. Avı yarı yarıya paylaşırlar.

DENİZDE BİR ADAM VAR!..

ÇOCUĞUN saat yedi sularında düşmüş olacağını tahmin ettik.

Hiç kimse onu düşerken görmemişti. Güvertenin parmaklıklarını temizlerken ayağı kayıp yuvarlanmış olmalıydı.

Çocuk suya düşer düşmez can havliyle geminin uskurlarına kapılmaktan kurtulmaya çalıştı. Suya epeyce gömülmüştü. Tekrar yüze çıktığı zaman başının üstünde gökyüzünü gördü.

İlk anlarda neye uğradığını şaşırdı. Denize düştüğünü bir gören olmuştu belki. Fakat vapur son hızla yoluna devam ediyordu. Ne gören vardı, ne bir şey. Birden müthiş bir korkuya kapıldı.

Suyun içinde çırpınmaya başladı. Aynı anda kaptanı karşısında görür gibi oldu. Sonra onun bir sözünü hatırladı: «Müşkül bir durumda kaldığınız zaman asla telâş etmeyin. Kafanızı kullanın, derdi. Eğer korkuya kapılırsanız mahvolursunuz.»

On dört yaşındaki çocuk gemici, kaptanın bu sözlerini hatırlayınca, birden serin kanlılığını toplayıverdi.

İlk işi papucunu, sonra pantolonunu çıkarıp atmak oldu. Arkasından gömleğini çıkardı. Suda çırpınmaktan da vazgeçti.

Öte yandan gemiciler kahvaltı sırasında çocuğun kayboldüğunu farkettiler. Her tarafı aradıktan sonra doğruca kaptana çıktılar.

Kaptan, köprüde, ikinci kaptanla konuşuyordu. Gemiciyi görünce sustu. Gelen adam heyecanla:

— Efendim, dedi, çocuk yok. Her yanı aradık bulamadık, denize düşmüş galiba?...

Yaşlı kaptan saatine baktı: 8.21... Düşündü:

— Ben ona güverte parmaklığını silmesini söylemiştim, dedi. Dur bakayım. Evet hatırlıyorum. Saat yediydi. Herhalde o sırada denize düşmüş olacak.

Sonra derhal emirler vermeğe başladı. Gemi hafifçe bir yanına yattı ve geniş bir daire çizerek geri döndü.

Kaptan, ikinci kaptana:

— Şimdi tam bir saat yirdakika geri gideceğiz, dedi.

— Evet, o zamandan beri yirmi mil yol aldık.

Gemi geldiğinden daha büyük bir hızla geriye dönüyor, bir yandan da bütün gemiciler etrafı gözetliyordu.

Zavallı çocuk ise o sırada ölümle pençeleşiyordu. Artık takati tükenmek üzereydi. Acaba kaptan da hiç güverteden denize düşmüş müdür diye düşünüyordu. Kaptan olduğuna göre her çeşit tecrübeyi edinmiş olması lâzımdı.

Dürbünle etrafı gözetleyen kaptan birden bağırdı:

— Stop! Cankurtaran sandalını hazırlayın.

Herkes onun gösterdiği tarafa baktı. Çocuk denizdeydi.

Ondan sonra sandalın indirilmesi ve çocuğun kurtarılması ancak birkaç dakika sürdü. Genç gemici kendini kaybetmemişti.

Kaptanı görür görmez ilk sözü:

— Sizi yolunuzdan alıkoydum, affedersiniz, demek oldu.

— Denize bu kadar dayanacağını hiç ummazdım.

— Siz söylediniz efendim.

— Ben mi söyledim?

— Evet... Asla ümitsizliğe kapılmamamızı ve müşkül anlarda kafamızı işletmemizi söylemiştiniz. Beni bu sözleriniz kurtardı.

— Peki bizim geri döneceğimizi nereden bildin?

Çocuk bir an durdu. Islak saçlarını parmaklarıyla düzeltti, sonra:

— Çünkü siz de asla ümitsizliğe düşmiyen ve etrafınızdakileri kendi çocuğunuz gibi seven bir insansınız, diye cevap verdi.

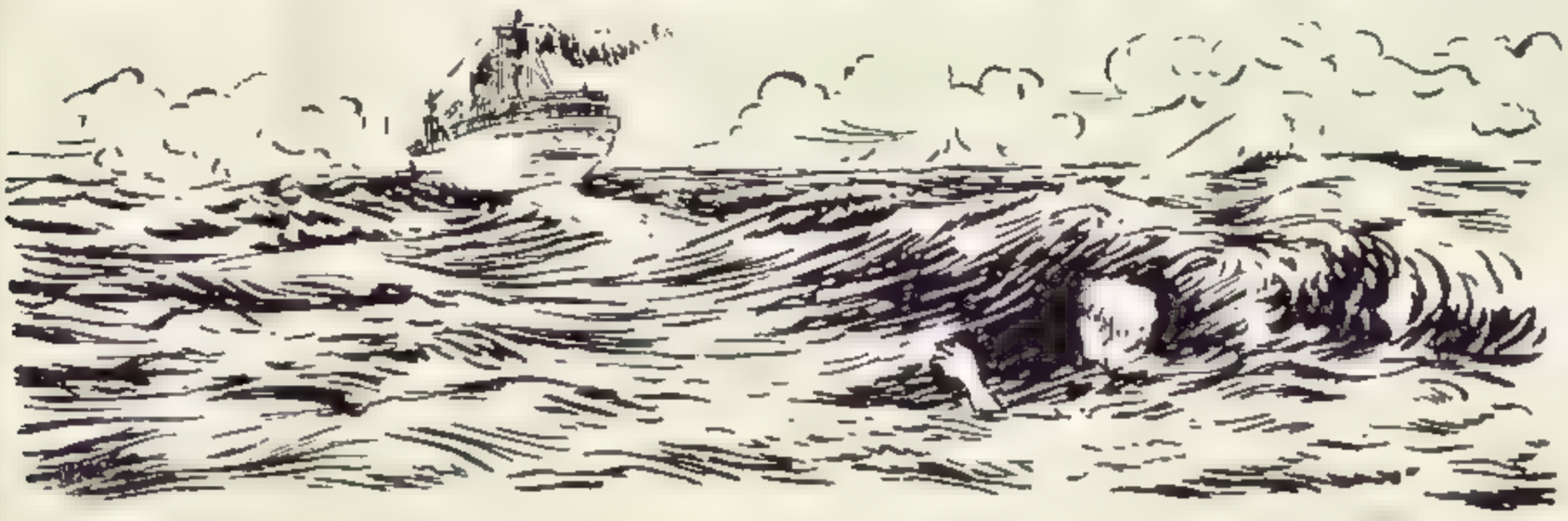

Ateş Ülkesi

Yanardağların Üzerindeki Buzul

BABAM, birkaç yıl önce büyük bir firmanın temsilcisi olarak Avrupa memleketlerinde bir seyahate çıkmıştı. O seyahatinden dönüşte :

— Keşke seni de götürseydim, dedi, ben seyahatimin bu kadar rahat geçeceğini tahmin etmemiştim. İnşallah bir dahaki sefere.

Babamın bu yıl İngiltereye gitmesi gerekince bizi de götürmeye karar verdi. Annemle beraber kalktık gittik. Doğrusu bütün gördüklerim bir yana, İzlanda bir yana.

— Hani İngiltere'ye gitmiştin?

— Öyleydi ama, orada çok iyi bir fırsat çıktı. Babam da fırsatı kaçırmadan bizi İzlanda'ya götürdü.

Burayı nasıl vasıflandıracağımı bilemiyorum. Çünkü bazıları buz ülkesi, bazıları «ateş ülkesi» diyor. Gördükten sonra anladım ki, her iki şeyi söyleyenler de haklı. Aslında bunun doğru olduğunu bana da babam anlattı.

Ben İzlanda'ya giderken sadece Grönland'a çok yakın, buz gibi bir adaya gideceğimizi sanıyordum. Alçaktan uçan uçağımızdan, aşağıdan tüten dumanları görünce :

— Aman babacığım, dedim, bu dumanlar ne?

— Volkan!

— Aman nasıl olur? Bu buzlar arasında volkanın işi ne? Eğer gerçekten volkansa, volkanın üstünde buzul olur mu?

— Yavrum, bu ada tabiatın en büyük tezadının bir araya geldiği ender yerlerden biridir. Arazi volkaniktir ve işin tuhafı bu volkanların çoğu henüz sönmemiştir. Hele için için yananlar daha da çoktur.

— İçin için yanmak ne demek?

— Buna yeraltı ateşi demek daha doğru olur. Biliyorsun, arz kabuğunun iç taraflarında, sıvı ateşler vardır. Bunlar sadece İzlandada değil, her yerde bulunur. Bu ateşlerin yanından akan yeraltı suları iyice ısınırlar.

— Anladım. Kaplıca suları değil mi? Türkiye'de de pek çok var.

— Tamam. Onlar yeraltındaki sıvı ateşlere yakın aktıkları için ısınıyorlar. Şimdi gelelim bu buharlara. Yer altında ısınan sular, biliyorsun, ısınma etkisiyle buhar olunca genişliyor, genişliyor, en sonunda arz kabuğundan dışarıya püskürüyorlar. İşte böylece sıcak buharla birlikte dışarıya püsküren sulara geyzer denir.

— Buzullara gelince...

— Evet, buzullara gelince, biliyorsun burası çok kuzeydedir. Bu adanın kuzeyinden arktik çemberi geçer. Bu kadar soğuk bir bölgede bulunan adanın yüzünde ise buzullar bulunacağı gayet tabiîdir.

— Acaba burada çok buzul var mı?

— Adanın yüzölçümünün yüzde 13'ü buzullarla kaplıdır.

Adayı gezerken, rehberimiz :

— Dikkat edin, dedi, biraz sonra hiç unutamıyacağınız bir manzarayla karşılaşacaksınız.

Gerçekten çok geçmeden yer altından uğultular gelmeye başladı, sonra karşımızdaki ovanın ortasından yanardağ püskürmesine benzer muazzam bir su sütunu yükseldi. Biz şaşkın şaşkın seyrederken rehberimiz :

— İşte bu Büyük Geyzer, dedi. Suyunun sıcaklığı 120 derecedir. Belirsiz aralıklarla püskürür.

Biz ise, bu unutulmaz manzara karşısında ağzımız

şaşkınlıktan açık kalmış, hem söylenenleri dinliyor, hem de seyrediyorduk. Su durmadan püskürüyor, düştüğü yerde de fokur fokur kaynıyordu.

— Babacığım bu sulardan kaplıca olarak faydalanılmıyor mu?

— Dur bak, birazdan onu da göreceğiz.

Yolumuza devam edince bir de ne görelim!... Bu kaynar suların yolu üstünde bir havuz ve içinde yıkanan insanlar. Babam :

— Bu açık hava kaplıcalarında yıkanmak burada âdettir, dedi.

İzlânda yaylalarında buz gibi dereler akar.

Daha sonra camdan yapılmış serler gördük. Rehberimiz sıcak buharların özel yollarla nakledilerek serleri ısıtmakta kullanıldığını söyledi. Bu serlerde, meyvadan tütüne varıncaya kadar her şey yetiştiriliyordu. Her yanı camla çevrili serlerdeki bitkiler, bu soğuk iklimde, ancak yine tabiatın sinesinden gelen sıcak buharlarla sağlanan sıcaklık sayesinde elde edilebiliyordu.

— Peki buranın ahalisi ne ile geçinir?

— Denizden yüksekliği 7-800 metreden alçak olan yerlerde çiftçilik yapılır. Ama İzlanda'nın asıl ticareti balıkçılık üzerinedir.

— En çok hangi balık avlanır?

— Ringa ile morina. Haziranda Eylüle kadar ringa, sonbahardan kış aylarına kadar morina. Sonra balina. İzlanda'nın en büyük tabiat zenginliği denizlerindedir. Her yıl başka memleketlere milyonlarca kilo balık satar. Bu sayede İzlandalılar Avrupa'nın en refahlı milletleri gibi yaşarlar.

İzlanda'dan yine uçakla ayrıldık.

Adanın üzerinde uçarken, artık yükselen dumanların sebebini merak etmiyordum.

BİLİYOR MUYDUNUZ ?

ASLINDA KAÇ ÇEŞİT TAT DUYUMU VARDIR?

Yediğimiz şeylerin hepsinin başka bir tadı varmış gibi gelir ama aslında dört çeşit tat alırız : tatlı, ekşi, acı, tuzlu. Aldığımız ne kadar tat varsa bunların türlü türlü karışmasından meydana gelmişti.

CAM SIVIDIR

Camı katı bir cisim olarak bilirsiniz ama elinizle yokladığınız zaman sert gelen pencere camları aslında sıvıdır. Bu camlar dalma düşey olarak durduğu için üst taraftaki moleküller zamanla aşağıya doğru akar. Halbuki katı cisimlerin molekülleri hareket etmez. Bu sebepten eski camların alt tarafı yukarısına göre daha kalınlaşmıştır.

ERKEK ARILAR SOKMAZ

Erkek arılar çok tembeldir. Hiçbir iş yapmazlar. Vücut yapılışları çalışmaya elverişli değildir. İğneleri yoktur. Kendi başlarına karınlarını bile doyuramazlar. İşçi arılar onları besler.

TAŞLAŞMIŞ AĞAÇLARDAN ORMANLAR

Dünyanın bazı yerlerinde taşlaşmış ağaçlar bir orman meydana getirecek kadar çok ve sıktır. Bunlar eski devirlerde basbayağı ağaçtı. Üzerlerine topraklar yığıldı. Gayet ağır kitleler altında kaldılar ve basınç etkisiyle taşlaştılar. Zamanla bu kitleler aşınınca taşlaşmış ormanlar meydana çıktı. Bunlardan biri Amerika Birleşik Devletlerinde Arizona'da bulunuyor.

BACAYA DÜŞEN BAYKUŞ

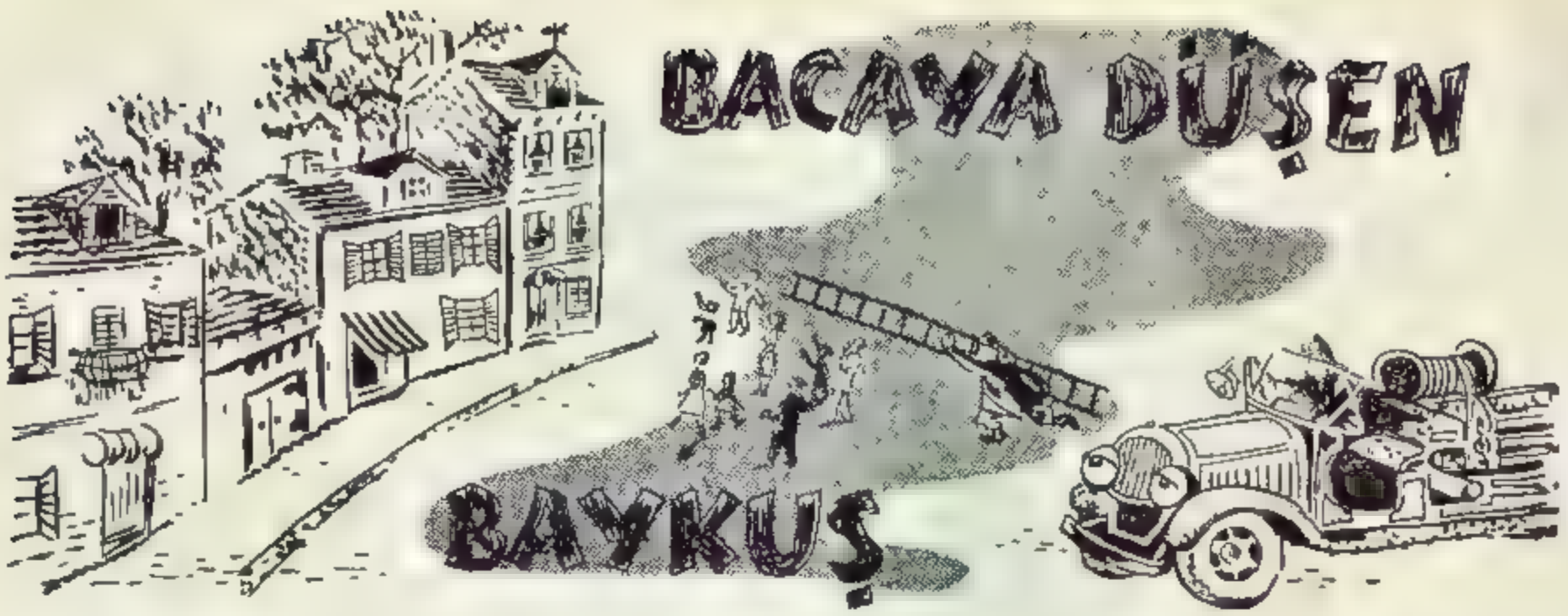

HIZAL yepyeni bir itfaiye arabasıydı. İşe başlıyalı henüz birkaç gün olmuştu. Kırmızı boyası, pırıl pırıl parlıyordu. Bütün gün bir yangın çıkar da kendisini çağırırlar diye tetikte bekliyordu.

— Mutlaka bir gün faydalı olacak, cesaret ve kahramanlığımı herkese göstereceğim, diye düşünüyordu. Yıldırım gibi yangın yerine yetişerek insanların imdadına koşacağım.

Hızal şimdiye kadar birkaç kere yardıma çağırılmıştı ama, hiçbiri beklediği gibi çıkmamıştı. Bunlar ufak tefek işlerdi. Çoğu zaman o gidinceye kadar yangın söndürülmüş oluyor, böylece bir kahramanlık gösterme fırsatını bulamıyordu. Çok üzüldüğü halde daha ümidini kaybetmemişti.

İtfaiyeciler Hızal'ı yıkayıp temizledikten sonra bir kısmı dinlenmek, bir kısmı da hep beraber eğlenip vakit geçirmek için uzaklaşmışlardı. Çıt çıkmıyordu. Ansızın köşedeki ağaçtan bir ses geldi.

— Huuu, huuu!...

Bir baykuş iri gözlerini açmış bakıyordu.

— Merhaba, diye Hızal'ı selâmladı. Siz yeni itfaiye arabasısınız, değil mi?

— Evet.

Baykuş, Hızal'ın halinden çok üzgün olduğunu anlamıştı.

— Neniz var, hasta mısınız? diye sordu.

— Bir şeyim yok, iyiyim. Yalnız canım sıkılıyor. Buraya geleli bir hafta kadar oluyor. Ya aslında yangın olmadığı halde yanlış haber yolluyorlar, ya da ben daha yarı yolda iken yangını kendileri söndürüyorlar. İyi bir iş yaparak cesaret ve kahramanlığımı herkese göstermek istiyorum.

Baykuş :

— Sabırlı olun biraz, dedi. Sizin kadar çalışmayı seven bir itfaiye arabası için yakında fırsatlar çıkacaktır.

Hızal'ı hayranlıkla gözden geçirdi :

— Yapacağınız şey daima harekete hazır olmak ve...

Hızal :

— Ben her zaman hazırım, diye sözünü kesti. Burada beklerken kendimi cesur ve atılgan hissediyorum. Depodan çıkınca herkes benimle alay ediyormuş gibi geliyor. Çünkü hemen karşı köşeden saparak arka sokaktan geri dönüyoruz. Bu talimlerden bıktım artık.

Baykuş :

— Acele etmeyin, diye öğüt verdi. Düşünün ki, geleli ancak birkaç gün olmuş. Cesaretinizi bu kadar çabuk kaybetmemelisiniz.

— Hakkınız var.

— Birkaç gece sonra sizi yine göreceğim. Artık gitmeliyim. Hoşça kalın. Şansınız açık olsun.

— Teşekkür ederim.

Baykuş ağaçların arasında kayboldu.

Ilık bir yaz gecesiydi. Evlerin pencereleri açıktı. İtfaiyeciler konuşup gülüşüyorlardı. Hızal :

— Neşelenmeğe hakları var, diye düşündü. Hepsi bir sürü kahramanlık yapmış.

★

İki gece sonra alârm çanları çalmağa başladı.

İtfaiyeciler ikinci kattan aşağıya doğru uzanan direklerden hızla kayıyorlardı. Derhal itfaiye arabasında yerlerini aldılar. Giyinmelerini el çabukluğu ile orada tamamladılar. Hızal vakit kaybetmeden ok gibi depodan çıktı. Yol boyunca çanlarını çalıyor, kalbi heyecanla çarpıyordu. Caddedeki taşıtlar kenara çekilerek ona yol veriyorlardı. Caddeyi geçti. Sinemanın köşesini döndü. Parkın yanındaki sokağın sonunda köşe başında bir kalabalık vardı. Daha Hızal iyice durmadan itfaiyeciler aşağıya atladılar.

ATOM BARIŞ HİZMETİNDE

Bu güzel gemi geçen aylarda Amerika'da denize indirilen «Savannah» dır. Makinaları yerleştirilip iç kısımları tamamlanınca seferlere başlıyacaktır. 22000 tonluk (bizim «Ankara» gemisinin iki misli kadar) bu gemi yük ve yolcu taşıyacaktır. Atom enerjisi ile işleyecek ilk ticaret gemisidir. Yalnız üç kilo plutonium ile üç buçuk yıl, başka hiçbir yakıt almadan, gezebilecektir. 1819 da Amerika'dan Avrupa'ya giden ilk buhar gemisinin adı «Savannah» idi. Gelecek baharda ilk defa Avrupa'ya gidecek olan bu atom gemisine de, Amerikalılar, işte o eski başarıyı hatırlatmak için «Savannah» adını verdiler. Yeni gemi kaça mal olacak? Merak ettinizse, söyliyelim: 41 milyon dolara, yani bizim para ile 500 milyon kadar liraya!...

Yine hiçbir yerden alevler dumanlar çıkmıyordu. Atılgan itfaiye arabasının ümitleri hep böyle boşa mı çıkacaktı?

Herkes köşedeki evin damına bakıyordu. Bir kadın:

— Vah zavallı, dedi. Ne inebiliyor, ne çıkabiliyor.

İtfaiyeciler Hızal'ın uzun merdivenini alarak eve dayadılar. İçlerinden biri dama tırmandı. Hızal:

— Her halde bacaya bir kedi düşmüş olacak, diye düşündü.

İtfaiyeci eğilip bacadan içeri baktı. Kolunu uzattı, simsiyah bir şey çıkardı ve elindeki torbaya koydu. Sonra da aşağıya indi. Yavaşça çuvalı açtı. Hızal iki gece önce konuştuğu baykuşun korkuyla açılmış gözlerine bakakaldı.

Baykuş bir an kımıldamadı. Sonra gözlerini kırpıştırdı. Kanatlarını çırptı ve parka doğru uçup gitti.

★

Ertesi akşam hava kararırken, Hızal depoda tanıdık bir ses duydu:

— Huuu, huuu!...

Bu yine aynı baykuştu.

— Size teşekküre gelmek için havanın kararmasını güçlükle bekliyebildım. Dün gece... Ah, ne korkunçtu!... Bacaya kısılıp kalmışım... Nasıl dengemi kaybettim bilemiyorum. Kanatlarımı açamıyordum. İs içinde kalmıştım. Sonum geldi sandım ve o anda çanlarınızın sesini duydum.

Baykuş, Hızal'ı övecek kelime bulamıyordu.

— Bana yaptığınız bu iyiliği asla unutmıyacağım.

— Şey... Pek önemli bir şey değil bu...

— Önemli değil mi diyorsunuz? Hayatımı kurtarmanıza önemli değil mi diyorsunuz? Bambaşka bir şeydi bu...

Sustu, hafifçe öksürdü.

— Çok geçmeden birisinin yardımına koşacağınızdan emindım. Bunu size söylemiştim ama, beni kurtaracağınız hiç aklıma gelmemişti.

Gözleri iyice açılmıştı.

— Bu büyük bir kahramanlıktı. Asîl bir işti. Siz benim kurtarıcımsınız. Bütün kalbimle size teşekkür ederim.

— Ama... ben... şey...

Hızal ne söyliyeceğini bilemiyordu. Sadece sevinç içinde baykuşa baktı. Kalbi gururla çarpıyordu.

★★★★★★★★★★★★★ MASAL ★★★★★★★★★★★★★

YAMAN ALIŞ

VAKTİYLE zengin bir köylünün Aliş adında dilsiz bir oğlu varmış. Aliş'in babasının uşağı çocuğu sever, boş zamanlarında masallar anlatırmış ona.

Aliş on iki yaşını bitirdiği gün, yanaşma :

— Oğlum, demiş; baban bugünlerde evlenecek. Alacağı kadın insan etiyle beslenen bir canavardır. Hemen kaç buradan! Babana da haber verdim, ama inanmadı, kovdu beni. Ben de işte gıdiyorum.

Aliş babasına gitmiş. Bu arada nasıl olmuşsa olmuş, Çocuğun dili birdenbire çözülüvermiş, babasından bir at istemiş. Adamcağız biricik oğlunun konuştuğuna öyle sevinmiş ki, hemen ahırdan en iyi atı seçmiş, Alişin yanına getirmiş.

Aliş ata binmiş, yola çıkmış. Gitmiş, gitmiş; nihayet yolda bir kulübecik görmüş. İçinde iki ihtiyar terzi oturuyormuş. Aliş :

— Teyzeler, beni yanınıza alın, oğlunuz olayım! demiş.

— Alamayız Aliş, ömrümüz pek az kaldı... demişler. Şu önümüzdeki kutunun iğne ipliği bitince ömrümüzün sonu gelecek.

Çocuğa, yoluna devam etmekten başka çare kalmamış. Epey ilerledikten sonra Ağaçkoparan adında bir ihtiyara raslamış, ona başvurmuş. Ama Ağaçkoparan da :

— Bana bel bağlama tosunum. Şu çınarların sonuncusunu kökünden sökeceğim anda ölüm gelip beni alacak... diye cevap vermiş.

Dağdeviren Babadan da aynı cevabı almış. Onun da devirecek birkaç dağı kaldığı için ölümünü bekliyormuş.

«Ben de sahipsiz kaldığım için yollarda öleceğim...» diye düşünmüş Aliş, ağlamağa başlamış. Bir de bakmış ki, farkına varmadan bir sarayın önüne gelmiş. Som altından, pırıl pırıl bir saray... Aliş'in gözleri kamaşmış, bir müddet bakamamış. Birdenbire yanında birisinin :

— Derdin ne, ne ağlıyorsun çocuğum? diye sorduğunu duymuş.

Başını kaldırınca karşısında eşsiz güzellikte bir kız görmüş. Yerlere kadar inen saçları erimiş altın gibi par-

lıyor, başının etrafında güneş ışıkları oynaşıyormuş.

Aliş, hayranlıkla :

— Kimsin sen? diye sormuş.

— Güneş Babanın büyük kızıyım.

— Beni de sarayınıza al, ne olur!

— Hay hay, gel; kardeşim olursun.

Böylece Aliş Güneş ailesine karışmış, prensler gibi yaşamağa başlamış. Ama az zaman sonra sıkılmış, köyünü, evini özlemiş. Sık sık ağlıyormuş. Güneş Abla :

— Aliş, gözlerin niye öyle kırmızı? diye sordukça :

— Rüzgârdan ablacığım, dermiş. Ama biraz sıkıştırınca doğruyu söylemiş :

— Evimi öyle özledim ki, her şeyi göze almağa razıyım!

Güneş Abla onu niyetinden vazgeçiremiyeceğini anlayınca :

— Ne yapalım, git; demiş. İnşallah canavar analığının eline düşmezsin. Al, bu da sana yol hediyem...

Aliş'e bir fırçayla bir tarak, bir de iki elma uzatmış. Aliş, Güneş Babanın sarayından ayrılmış. Dönerken aynı yolu takib ettiği için ilkin Dağdevirenle karşılaşmış. Babayiğidin devirecek tek bir dağı kalmış : onu yıkınca kendisi de ölecekmiş...

Aliş, Güneş Ablanın verdiği fırçayı bozkırlara fırlatmış. O anda toprak altından göğe kadar uzanan bir sürü dağ meydana gelmiş. Dağdeviren Babaya en aşağı yüz yıllık iş çıkmış... Adamcağız Aliş'i dua ede ede uğurlamış.

Ağaçkoparan'ın da topu topu üç çınarı varmış. Çocuk bu defa heybesinden çıkardığı tarağı yere atmış. Düzlükte birdenbire sık bir orman bitivermiş. Böylece Ağaçkoparan da ölmekten kurtulmuş. Aliş'e nasıl teşekkür edeceğini bilemiyormuş.

Güneş Ablanın son kalan hediyesi iki elmayı da ihtiyar terzi kardeşlere vermiş. Kadınlar elmaları yer yemez gençleşmişler, Alişe işlemeli bir havlu hediye etmişler :

— Bunu havada sallarsan arkanda derin bir göl olur! demişler.

Aliş, köyüne gelince, bütün evleri bomboş bulmuş. Sadece babasının evinin bacası tütüyormuş. Ailesine kavuşacağına sevinerek kapıyı çalmış. Karşısına analığı çıkmış, Aliş'in boynuna sa-

rılmış :

— Gel oğlum, gel! Bir sen kaldın bana...

— Babam nerede?

— Sorma yavrum, sorma Köyümüzde bir salgın çıktı, herkes öldü, koca köyden bir ben sağ kaldım...

Hem söylüyor, hem Aliş'i içeri itiyormuş. Kapıyı kilitledikten sonra :

— Sen şuracıkta otur, saz çal. Ben de yemeğimizi hazırlarım, demiş. Aliş'e telli bir saz vermiş.

Babasının ölümünü duyan Aliş ağlamağa başlamış. O sırada tahta aralığından bir fare yavrusu çıkmış. İnsan dili ile :

— Vakit geçmeden kaç buradan Aliş, demiş. Yoksa yamyam analığın bütün köyü hakladığı gibi seni de yer; dişlerini bilemeğe gitti.

Çocuk, kapı kapalı olduğu için pencereden atlamış. Fare yavrusu da sanki Aliş içerde saz çalıyormuş gibi, teller üstünde koşup duruyormuş. Canavar kadın odaya girip pencereyi açık görünce meseleyi anlamış, hiddetinden deliye dönmüş ama, delığine kaçan farecikten bile hırsını alamamış. Büyülü süpürgesine, ata biner gibi binmiş, havalanmış. Yıldırım hızıyla uçuyormuş. Tam Alış'e ulaşacağı sırada çocuk terzi kardeşlerin verdikleri havluyu havada sallamış. O anda arkasında koca bir göl uzamış. Analığı gölü aşıncaya kadar Aliş epey yol almış. Araları kısalmaya başlayınca Ağaçkoparan bu kovalamacayı görüp, Aliş'in tehlikede olduğunu anlamış. Kökleriyle kopardığı beş, on ağacı yolun üzerine yığmış. Yamyam kadın dişleriyle, elleriyle yol açarken Aliş gene hayli uzaklaşmış. Düşman yaklaştığı sırada Dağdevıren yardımına yetişmiş, devirdiği en yüksek bir dağ ile yolu kesmiş. Yamyam kadın dağı aşıncaya kadar

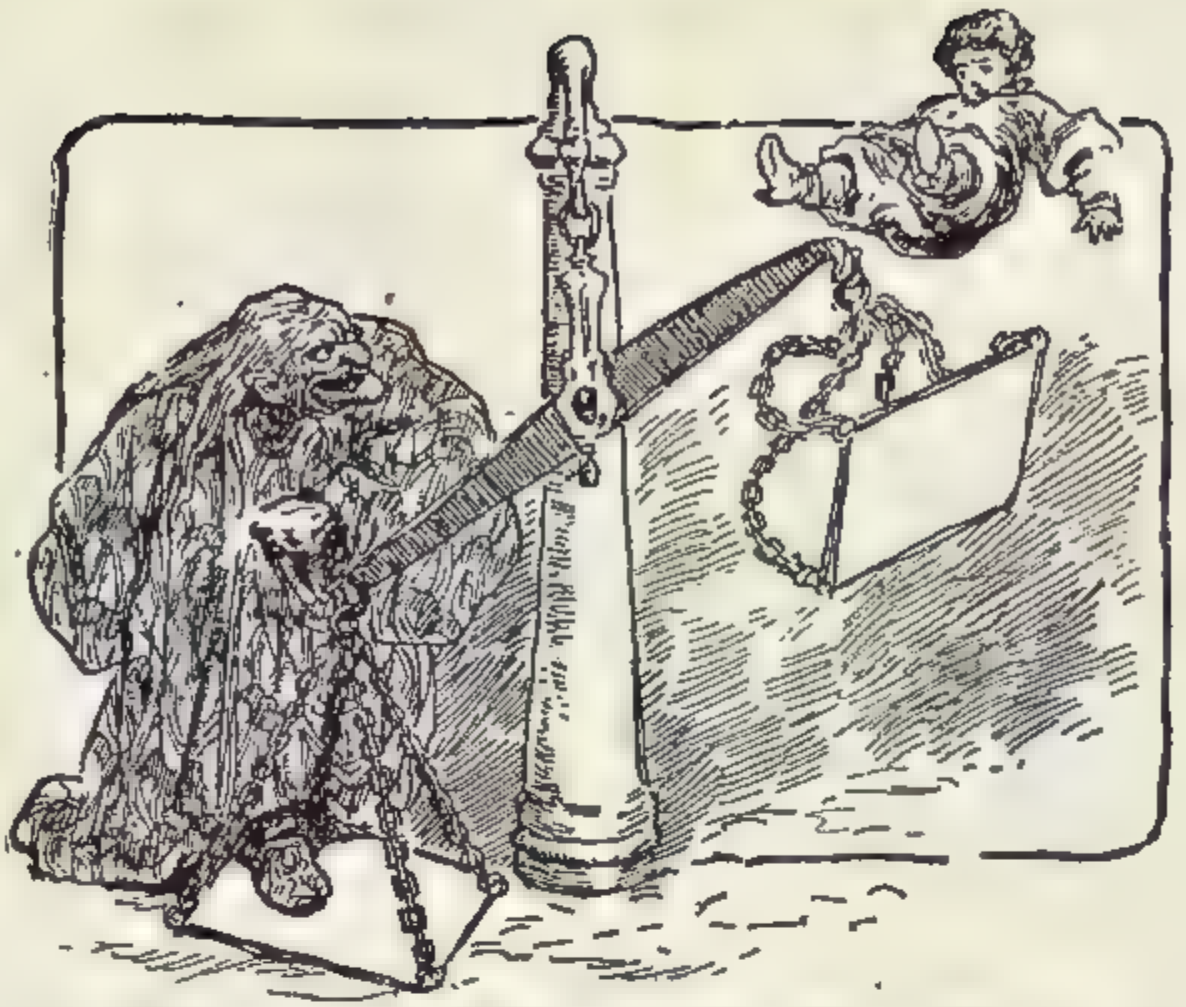

Aliş, Güneş Babanın sarayına ulaşmış.

Analığının gözü kızmış, Güneş sarayının kapısına dayanarak alaya başlamış :

— Yiğitliği kaçmakta bulmuş bacaksız! Çıksın er meydanına da kozumuzu paylaşalım.

Sırtındaki torbadan kocaman bir terazi çıkarmış, sarp kayanın ucuna yerleştirmiş. Kayanın altı bir uçurummuş...

— Ben ağır çekersem Alişi yerim; Aliş benden ağır olursa ağırlığı boyunca altın bağışlarım ona.

Güneş Abla ne kadar yalvarmışsa da Aliş sözünü dinlememiş :

— Er kişi düşmandan kaçmaz, diyerek dışarı çıkmış.

İkisi terazinin kefelerine oturmuşlar. Canavarın yerleştiği kefe kurşun doluymuş gibi yere çökmüş. Aliş'inki de tâ sarayın açık penceresine kadar havalanmış. Çocuk :

— Altınların senin olsun cadı! diye bağırmış, pencereden içeri atlamış.

Canavarın içinde oturduğu kefe birden kopuvermiş, uçuruma yuvarlanmış...

Aliş, Güneş Babanın sarayında bir müddet misafir kaldıktan sonra tekrar köyüne dönmüş, köy halkından arta kalanları toplamış, hep birlikte yeni bir hayat kurmuşlar.

Anlatan : N. Yalaza TALUY

★

ÖRÜMCEK AĞI

Örümcek ağı deyip de geçmeyin. Bazan en basit gördüğümüz, hiç kıymet vermediğimiz şeylerin öyle özellikleri oluyor ki, insanı hayrete düşürüyor.

Bir dokunuşta bozulan, elinize yapışıp kalan o yumuşacık örümcek ağı, inceliği ve ağırlığı gözönüne alınırsa çelikten daha sağlamdır. Telleri son derece incedir. Yarım kilo kadar örümcek ağının telleri teker teker açılıp uzatılsaydı Ekvator üzerinden dünyayı kuşatabilirdi.

Örümcek ağı önemli bir maddedir. Sanayide, mikroskop gibi diğer bazı hassas optik âletlerde kullanılır.

Kara Ordu

SAKIN askerlikten bahsettiğimi zannetmeyin çocuklar. Bakın geçen gün ne oldu. Plâj dönüşü eve kadar gitmektense akşam yemeğini gazinoda yiyelim diye düşündük. Güneş henüz batmak üzereydi. Karnımız pek çok acıkmıştı. Garsona bir şeyler ısmarlayıp getirttik. Karnımız o kadar acıkmıştı ki, yemek arası kimse konuşmuyordu. Tam bu sırada bir masa ilerimizde bir gürültü koptu.

— Canım efendim, gözünüz de mi yok? Haydi bir kaza oldu, getirirken de mi görmediniz? diye bir adam bağırıyordu. Tartışma gittikçe büyüdü ve sonra garsonun yüksek perdeden ve terbiyesizce :

— Beyefendi, bir sinek düşmüşse ne olur? Tabaktan çıkarır atıverirsiniz, diye cevap verdiği duyulunca etraftaki masalardan da karışanlar oldu, tabii herkes gibi bizim de iştihamız kaçtı. Baktım bizim Reyhan'la Günsel'i tabaklarında sinek aramağa başladılar. Her ikisine de :

— Sinek küçüktür ama, mide bulandırır, sözü her ne kadar sosyal hayatta önemsiz gibi görülen kusurlu işler için söylenirse de, işte bakın burada bütün gazino halkının da midesini bulandırdı, dedim.

Reyhan :

— Doktor Amca, bir tek sinek düşmüş, cirmi kadar yer yakar, bir sinek için bir tabak yemek feda edilir mi? deyince ona, «Kara Ordu» diye ad taktığım sineklerin insanlara olan zararlarını anlatmayı faydalı buldum. Çünkü kendisinden kâfi derecede korkulmayan bir böcek varsa o da ev sinekleridir. Daima görmeğe alıştığımız ve ehemmiyet vermediğimiz kara sinek, dünyanın en çok hastalık yapan tehlikeli bir böceğidir. Yaz aylarında evlerimizin davetsiz misafirleri olan kara sinekler odaların baş köşelerini seçerler, adabı muaşerete aldırmazlar. Yemek odasından yüz numaraya, oradan mutfağa, yemek dolabına giderler; et, süt, meyva ve tatlıları ziyarette zerre kadar kusur etmezler. Onların girip çıkmadıkları, iyi, kötü tadına bakmadıkları hiçbir şey yoktur denilse yeridir. Boylarına, poslarına bakmazlar, bazan pek kibirlidirler, baldan, tatlıdan ayrılmazlar. Bazan da pek alçak gönüllüdürler, yüz numaradaki pislikler üstüne dalar çıkarlar, veremlilerin tükrüklerinde türlü hokkabazlıklar yaparlar, ayakları ve kanatları arasına yapışan mikropları ya doğrudan doğruya insanların yüz ve ağızlarına, veya yemeklere konarak bulaştırırlar. Kazara içine düştüğü bir tabak yemeğe en azından on binlerce mikrop bırakırlar. Bu kadarla da kalmazlar, insanlarla hastalıklar arasında aracı vazifesini görürler. Dizanteri salgınlarının en fazla yaz aylarında oluşu hatır gönül saymayan, ferman dinlemeyen bu mahlûklar yüzündendir. Yaz ishalleri kalabalık yerlerde, bol sinekli odalarda yaşayan insanlarda görülür. O, pisliğin, sefaletin ayrılmak bilmez yakın arkadaşıdır. Tifo, çiçek, hattâ çocuk felcini aşılamakta asla kusur etmez.

Bunun üzerine Günsel :

— Peki Doktor Amca, dedi, bunun önüne nasıl geçmeli?

— Çok kolay kızım, yemek dolaplarına, odaların pencerelerine ince kafes teli, tavanlara yapışkan sinek kâğıtları asılmalı, onları hemen yere seren ilâçlar sıkılmalı. Nihayet bu pis yaratıklar elle tutulmadan süpürülerek atılmalıdır. Fakat her şeyden önce sineğin üremesini önlemelidir. Bu da ancak temizlikle olur. Kara sinek pislik âlâmetidir. Ve insanlığın en büyük düşmanıdır.

Dr. Kâmran ŞENEL

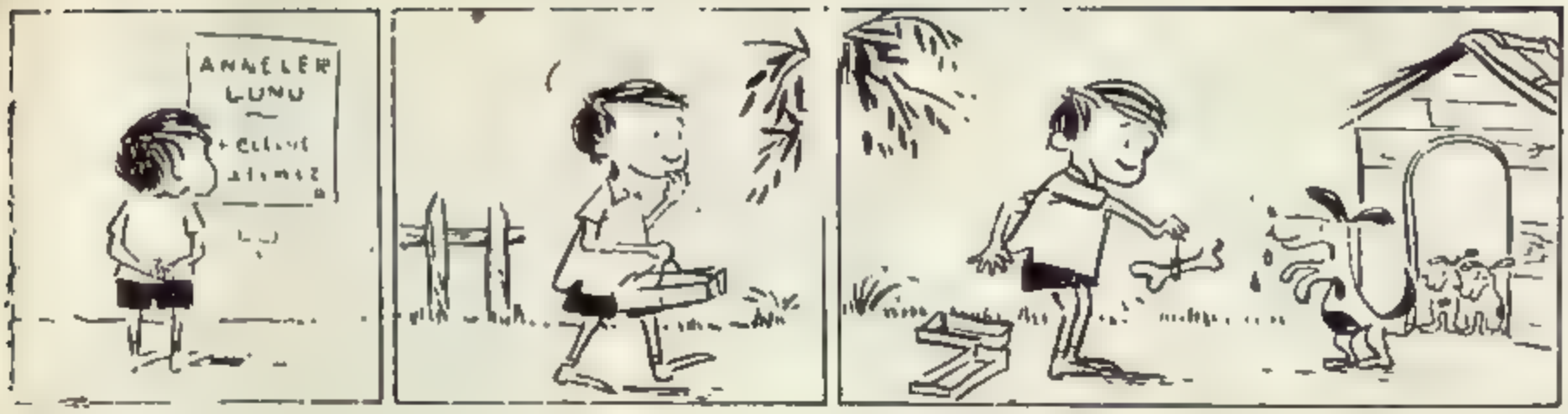

GÜLELİM

TUTAMADIKTAN SONRA

Bir adam rıhtım kenarında, elinde oltayla balık tutmağa çalışıyordu. Fakat saatlerden beri bir balık bile tutamamıştı.

Küçük bir çocuk, onu biraz seyrettikten sonra gidip uzun bir sopa aldı. O da balık tutan adamın yanına otura-rak sopasını denize uzatıp beklemeğe başladı. Adam çocuğun haline güldü. Çünkü sopasının ucunda ip bile yoktu. Nihayet dayanamayıp:

— Oğlum, dedi, kamışın ucunda ip ve olta olmayınca balık tutulmaz ki...

Çocuk cevap verdi :

— Sizin kamışınızın ucunda ip de var, olta da! Ama yine balık tutamıyorsunuz.

★

Rasgele her yerde balık tutmanın yasak olduğu bir memlekette, göl kenarında kamışla balık tutan bir adamın başında polis dikilir :

— Burada balık tutmanın yasak olduğunu bilmiyor musun ?

— Ben balık tutmuyorum ki...

— Peki, ya ne yapıyorsun ? Elindeki nedir ?

— Kamış

— Ucundaki ?

— Kıl.

— Çek bakayım !

Adam çeker :

— Yahu, kamışın ucunda kıl, kılın ucunda iğne, iğnenin ucunda solucan, balık tutmuyorsun da ne yapıyorsun

— Solucana yüzme öğretiyorum Bay Polis!

★

Öğretmen, sınıfta bir kafa tasını göstererek sorar :

— Bilin bakalım çocuklar, bu kafa, erkek mi, kadın mı ?

Engin cevap verdi :

— Kadın, efendim.

— Nerden bildin

— Çene kemikleri çok aşınmış ta ondan !...

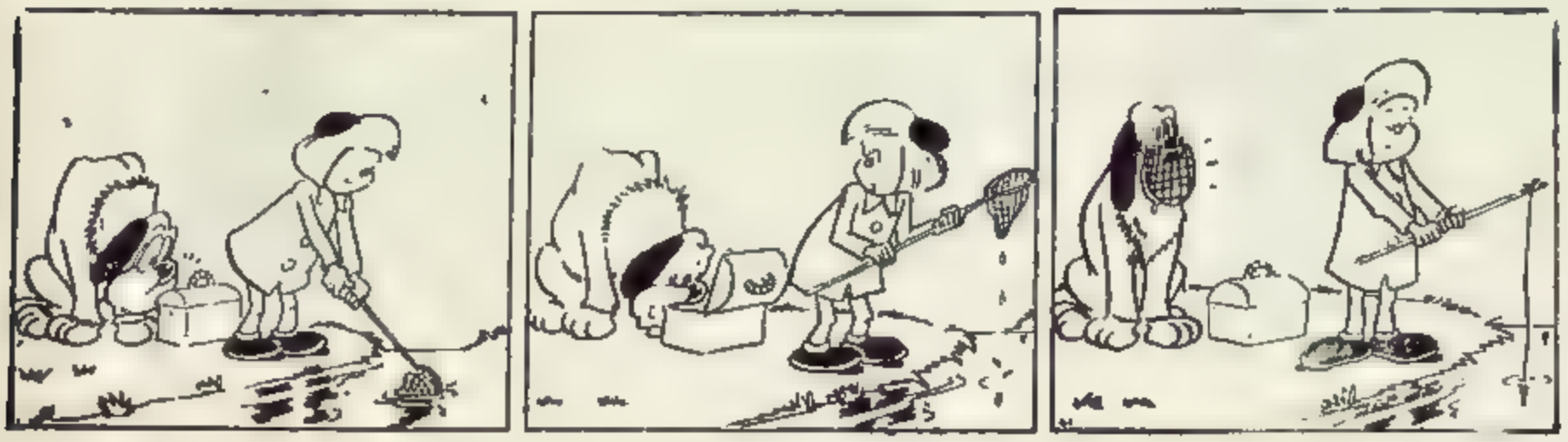

Çocukluk Evi

PAZAR günü, sabah kahvaltısında babaları Suna ile Altan'a dedi ki :

— Bir şey düşündüm çocuklar, bugün hep beraber gezmeğe gidelim. Yanımıza yiyecek bir şeyler alalım. Açık havada yeriz.

Çocuklar sevinçle :

— Ne tarafa gideceğiz, diye sordular.

— Ben çok küçükken oturduğumuz bir çiftlik vardı, oraya... Dokuz yaşımdan beri görmedim. Demek ki, aradan otuz yıl geçmiş. Hatırladığıma göre, buraya pek uzak değildir. Akşama döneriz. Evimizi görürsem hemen hatırlıyacağımı sanıyorum.

Babaları çocuklara bu çiftlikte geçirdiği günleri anlata anlata bitiremezdi. Altan :

— Biz de babam gibi ayaklarımızı dereye sokarız. Sonra da elma ağacına çıkarız, dedi.

Anneleri gülerek :

— Unutmayın ki, orası şimdi başka bir ailenin çiftliği, dedi. Ancak izin alıp dolaşabiliriz, o kadar.

İki saatte çiftliğin bağlı olduğu kasabaya geldiler. Öyle değişmişti ki, babaları küçükken çok iyi bildiği yerleri bile tanıyamıyordu. Yollar genişlemişti. Sorup soruşturarak otuz, kırk yıldan beri o civarda oturan birisini buldular. Ama ordan da fazla bir bilgi alamadılar. Kasabadan çıkan ana yol boyunca bir sürü çiftlik olduğunu, buradaki evlerin aşağı yukarı birbirine benzediğini, hepsinin etrafında aradıkları evdeki gibi gül ve elma ağaçları bulunduğunu söyledi. Böylece yolda her eve bakacak, kapı kapı dolaşacaklardı.

Suna giderken :

— İşte elma ağaçları, diye bağırdı. Sakın bu olmasın!

Babası durmadan evin önünden geçti.

— Bizim ev kasabaya daha uzaktı. Hem de yolu asfalt değildi, dedi.

Önünden geçtikleri evlerin hiçbirini kendi evine benzetemiyordu. Bunlardan bazılarında durup ev sahiplerinden izin alarak bahçede dolaştılar. Birkaçının yanında küçük dereler bile vardı. Ama babaları o dereyi çok iyi hatırlıyordu. Daha fazla aramaktan vazgeçerek kasabaya dönüp orada yemek yemeğe karar verdiler.

Yolda otomobilin benzini bitti. Yakında bir ev vardı. Belki orada biraz benzin bulabilirlerdi. Suna babasına :

— Gelirken bu evin önünde durmamıştık. Kasabaya çok yakın olduğunu söylemiştiniz, dedi.

Çiftlik sahibi konuşkan bir adamdı. Kasabaya gitmelerine yetecek kadar benzin verdi. Ne maksatla buralarda dolaştıklarını öğrenince :

— Sizin isminiz ne? diye sordu.

— Nurettin Serdar.

— Aaa, nasıl içime doğdu! Çocukken samanlığın kapısına adınızı yazmışmıydınız?

— Belki yazmışımdır, ama hatırlamıyorum.

— Yalnız bizim samanlığın kapısında Nuri Serdar

— Sonu 48. sayfada —

Güzel Bir Örnek

Nizip'te Doğan Kardeş Kulübü

BİR gün, arkadaşımız Rıza Kemal Uygur, elinde «Doğan Kardeş» dergisi yanımıza geldi. Dergide «Doğan Ağabey» isimli bir şiir ile Ayşe anne'ye hitab eden bir mektup çıkmıştı. Beraberce okuduk, çok üzüldük... Bizlere hitap eden Doğan Taşkent'in annesi Ayşe anne, - biz şimdi aramızda sayın Ayşe Taşkent'e Ayşe anne diyoruz - kaybettiği yavrusunun tesellisini bizlerde buluyordu.

Düşündük... Hemen hepimiz bir sürü zararlı dergi okumak mecburiyetinde kalıyoruz... Ne Doğan Kardeş dergisini, ne de çıkan kitaplarını tedarık edemiyoruz. Çünkü Nizip'de Yapı ve Kredi Bankası yok... Bankanın şubesi olsaydı üç, beş kuruş paramızı biriktirir, kolayca ve daha ucuza mecmuayı alırdık...

Rıza Kemal Uygur ortaya bir fikir attı: «Çocuklar,» dedi, «bir Doğan Kardeş Kulübü kuralım...»

Bu fikir hepimizin hoşuna gitti. Ama kulüp nasıl kurulur bilmiyoruz. Yine Rıza Kemal Uygur: «Yıldız Sineması sahibi Turan ağabeye gidelim. Bize yardım eder.» dedi.

O gün, ertesi gün bir kulüp kurmak, Doğan Kardeş yayınlarını temin etmek, Nizip'te bir Yapı ve Kredi Bankası şubesi açılmasını sağlamak işi üzerinde uzun uzun konuştuk... Nihayet Turan ağabeye gitmeğe karar verdik.

Ertesi günü yine toplandık. 22 kişi olmuştuk. Aramızda ortaokula gidenler, ilkokulda okuyanlar, küçükler, büyükler vardı. Doğruca Turan ağabeye gittik. Turan ağabey bizi çok iyi karşıladı; dinledi... Sinemanın küçük salonlarından birini bize verdi. Nizamnamemizi yapmamıza yardım etti. O gün de akşama kadar çalıştık.

Ertesi günü idare heyeti seçimi yaptık. Seçimi şu arkadaşlar kazandı:

Başkan: Macit Uygur, Başkan yardımcısı: Mustafa Okan, Muhasip: Rıza Kemal Uygur, Veznedar: Kenan Aksoy, Kâtip: Atalay Uygur.

Bir gün nizamnamemizi yazı makinesi ile yazdık, beraberce kaymakamlığa götürdük. Sinemada toplantılarımıza devam ediyorduk. Kulübümüzün gayesi-:

1 — Okul ve okul dışı çocukların zararlı yayınlardan korunması,

2 — Okul yaşındaki çocukların okuma ihtiyaçlarını karşılamak,

3 — Doğan Kardeş dergi ve kitaplarının Nizip'de çoğalmasını sağlamak,

4 — Doğan Kardeş yayınlarını sağlıyan Yapı ve Kredi Bankasının Nizip'de bir şube açmasına çalışmak,

5 — Tatil aylarında zararsız sporlarla meşgul olmak.

Biz de biliyoruz ki, bunların bir kısmını yapmak veya yaptırmak çok zor olacak... Fakat çalışacağız. Yapabildiğimiz kadarını yapacağız.

Nihayet idare heyeti toplanarak Nizip Kaymakamını, Belediye Başkanını, Nizip milletvekillerini ziyarete ka-

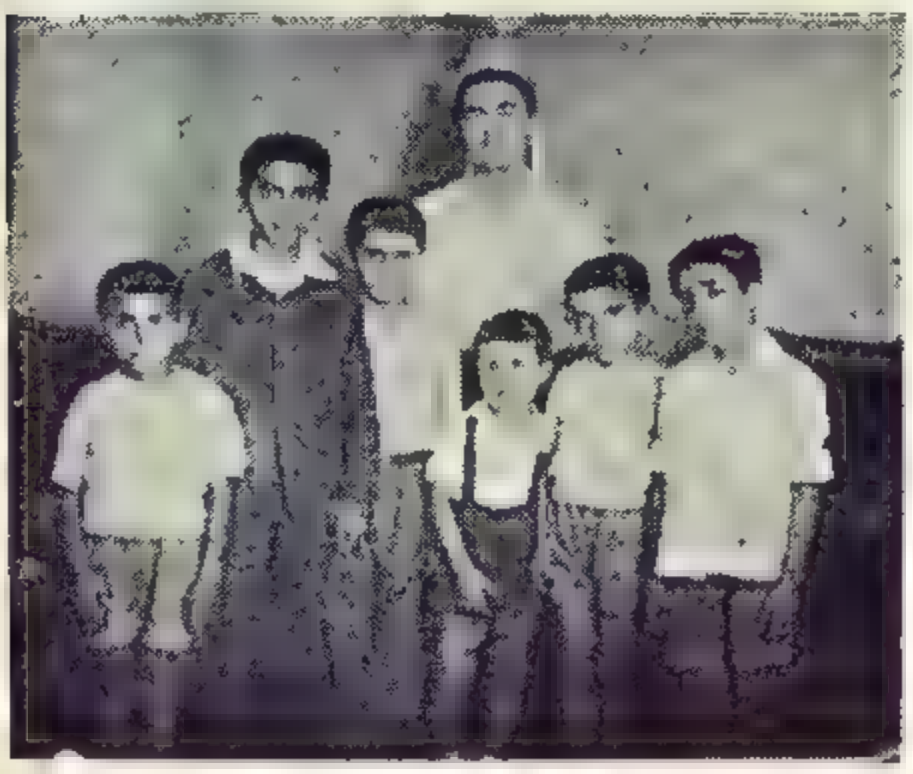

Nizip Doğan Kardeş Kulübü İdare Heyeti Nizip Kaymakamı ve Belediye Başkanı ile beraber

rar verdik.

Önce Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk büstüne hep beraber giderek saygı duruşu yaptık, çiçekler koyduk. Oradan Kaymakamlığa gittik, tabiî yanımıza fotoğraf makinesi almayı da unutmadık. Sayın Kaymakamımız Kemal Kalender bizi kabul etti, oturttu, gazoz ısmarladı. Bize kendi çocukluk hâtıralarından güzel şeyler anlattı. Gayemiz için elinden gelecek her yardımı yapacağını vâdetti.

Oradan Nizipli milletvekili Cevdet San'ı ziyaret ettik. O da çok ilgi gösterdi. Bizim için çalışacağını vâdetti. Öğleye doğru Belediye Başkanını ziyaret ettik. Sayın Başkan Kasım Böler bizimle çok ciddî olarak meşgul oldu. Her türlü yardım için söz verdi.

Her gittiğimiz yerde bir taraftan bizi okşayıp seviyorlar, o zaman çocuk olduğumuzu hatırlıyoruz, fakat gösterdikleri alâka ile de bizi büyük adamlar kadar sevindiriyorlar...

Bu suretle «Nizip Doğan Kardeş Kulübü» kurulmuş oldu. Hemen her gün toplanıyoruz. Gördüğümüz ilgi bizi çalışmaya teşvik ediyor. Üye sayımız günden güne artıyor. Başaracağımıza inanıyoruz.

Kulüp Başkanı
Macit UYGUR

★

MASAL SEVEN AT

— Başı 8. sayfada —

zasın diye yavaşladı. Gururlu bir tavırla tırıs gidiyordu.

Yarıştan sonra neler neler oldu... Yıldızhan'ın boynu-

★★★★★★★★★★★★

DUT AĞACI

Sen ne cömertsin dut ağacı
Yapraklarını ipekböcekleri yer
Yemişlerini insanlar.

Sen ne cömertsin dut ağacı
Özsuyunu mantarlar emer
Dallarını çocuklar kırar.

Sabih ŞENDİL

★★★★★★★★★★★★

na çiçeklerden yapılmış bir gerdanlık astılar. Sahibine pek çok para ile bir gümüş kupa kazandırmıştı. Poz poz resimleri çekildi.

Yıldızhan'ın bunlara aldırış ettiği yoktu. Güzel prensesin maceralarıyla kendinden geçmişti.

— Jokey dostum, dedi, çok tatlı anlatıyorsun. Başka masal biliyor musun?

— Tabiî daha yüzlercesini, bundan güzellerini biliyorum.

— Öyleyse ne duruyorsun? Başla anlatmıya...

— Bir varmış, bir yokmuş...

★

BENJAMİN FRANKLİN

— Başı 5. sayfada —

muharebede İngiliz kuvvetlerinin yenilmesi üzerine İngiliz hükümeti kolonilerin bağımsızlığını ve 13 kolonin vücuda getirdiği Amerika Birleşik Devletlerini tanımak zorunda kaldı.

Benjamin Franklin'in memleketine politika alanında yaptığı hizmetler o kadar büyüktür ki, adı Washington ve Jefferson'la bir hizada sayılır. Bu büyük adam 17 Nisan 1790 da öldüğü zaman Amerika'da iki ay millî matem tutuldu. Fransız ihtilâl hükümeti de Franklin için Fransa'da millî matem ilân etti.

Doğumunun 250 nci yıldönümünde Türkiye Cumhuriyeti Posta İdaresi, Benjamin Franklin için bir pul çıkararak onun büyük insanlık kıymetini saygı ile hatırlamıştır.

★

ÇOCUKLUK EVİ

— Başı 46. sayfada —

yazıyor. İsminizin kısaltılmışı olacak.

— Burası bizim eski çiftliğe benzemiyor. Onun yolu çok bozuktu. Kasabaya da bu kadar yakın değildi.

— Ben yıllardan beri burada oturuyorum. Yol eskiden söylediğiniz gibiydi. Sonradan asfalt oldu. Tabiî yeni yol yapılırken dönemeçleri kaldırdılar, kasabadan buraya kadar dümdüz geçirdiler. Çocukken onun için kasaba size daha uzak görünmüş olabilir.

Hep beraber derenin kenarına giderek yemeklerini orada yediler. Dereye ayaklarını soktular. Böyle eğlencelerde babaları da çocuklardan aşağı kalmıyordu.

Anneleri :

— Evi arayışımız tıpkı saklambaç oyununa benzedi, diyordu. Ebe olan çocuk en yakınındaki yerlere bakmaz da saklananları hep uzaklarda arar.

HAYVAN DOSTLARI

Halük Altındağ

Nüvit Zarifoğlu

Mine Cankat

Erdal Çeken

Şafak Tanyel

Onur Turgut

Necla Güler

Mahmut Uygun

Bülent Er

Mine Kırıkkanat

Nami Çağan

Hatice Balkanlı

Ferhat Koçbay

Nilgün Elçi

Necat Özdoğan

İdil Tekeli

Rita Manavent

Nurhan Sezgen

Selim Güven

Yılmaz Taneli

Hasan Durak

Sezai Balkanlı

Selim İleri

DİKKAT

Bazı kardeşler bize soluk veya karanlık fotoğraflar gönderiyorlar. Bunlar klişe tekniğine uymadığı için basılamıyor. Eğer bu sayfada resminizin çıkmasını istiyorsanız, bize siyah - beyaz, net resimlerinizi yollayınız.

BİLMECE BULMACA...

SOLDAN SAĞA :

1 — Bir kümes hayvanı, Canın yongası,

2 — Vakit,

3 — Bir nota, Sonuna (a) gelirse gemi yolu, Sonuna (ş) gelirse uçar,

4 — Yemin, Ağır bir şeyin yere düşünce çıkardığı ses,

5 — Eski bir taşıt, en değil,

6 — Kuvvetli hınç, kaymak ondan yapılır.

7 — Bir emir, Siz değil, Bir işaret,

8 — Mahkemede suçlu olan,

9 — Ağacın kolu, Kıralın başına giydiği.

YUKARIDAN AŞAĞIYA :

1 — Bir emir, Bıçakla yaptığımız hareket,

2 — Eni kısa olan,

3 — Çok değil, Güneşin doğduğu yer, sonuna (p) konunca bir şeyin ucuna takılır,

4 — Tavla oynarken attığımız, Ayının sevdiği,

5 — Bir renk, İnsanların Tanrıya inanış ve bağlanışı,

6 — Parlak değil, Birbirinin aksi,

7 — En kısa zaman, Son harfi (ş) olursa bir emir,

8 — Tersi kocaman,

9 — Futbolcuların topa vuruşu, Bir madensel besinimiz.

Hazırlayan : Aysel Soysal

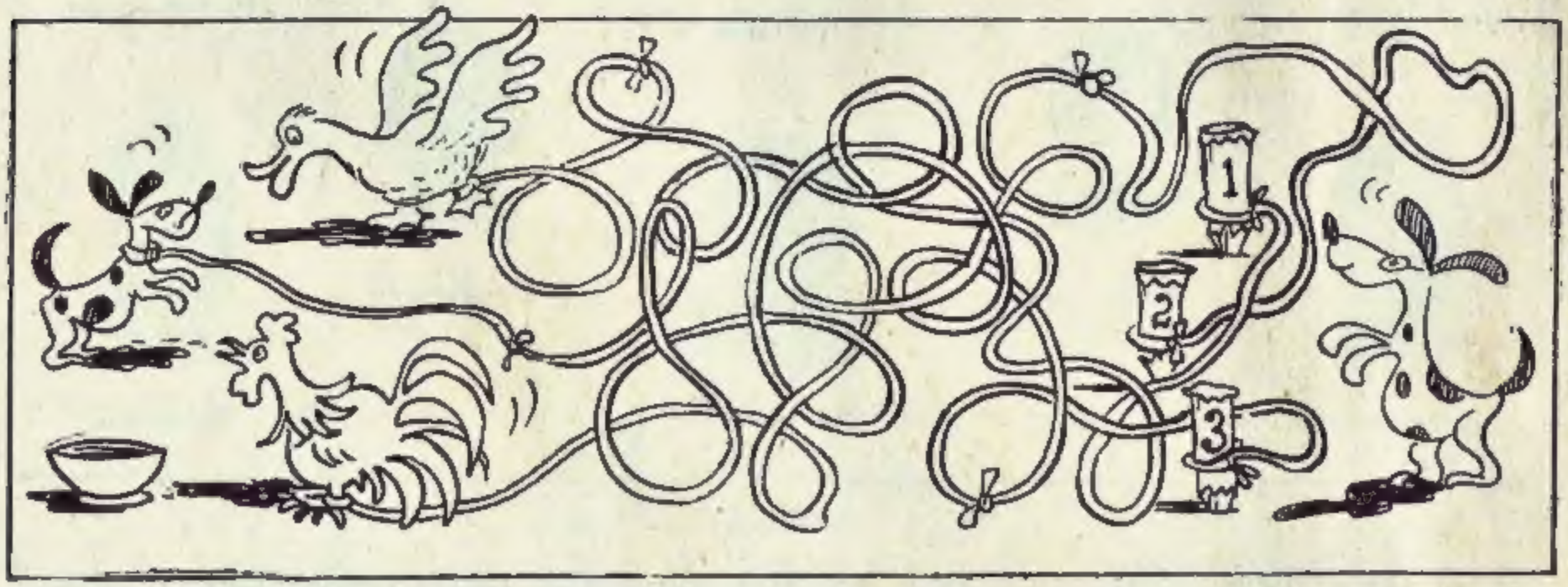

Bobi, yavrusunu, ördek ve horozun hücumundan kurtarmak için hangi ipi çözsün?

AVCI DAYININ MACERALARI

Nasrettin Hoca

İBR. ERSARAÇ

Kocaoğlan küheylân kesilmiş, uçuyordu. Hocamız da keyfinden coşuyordu.

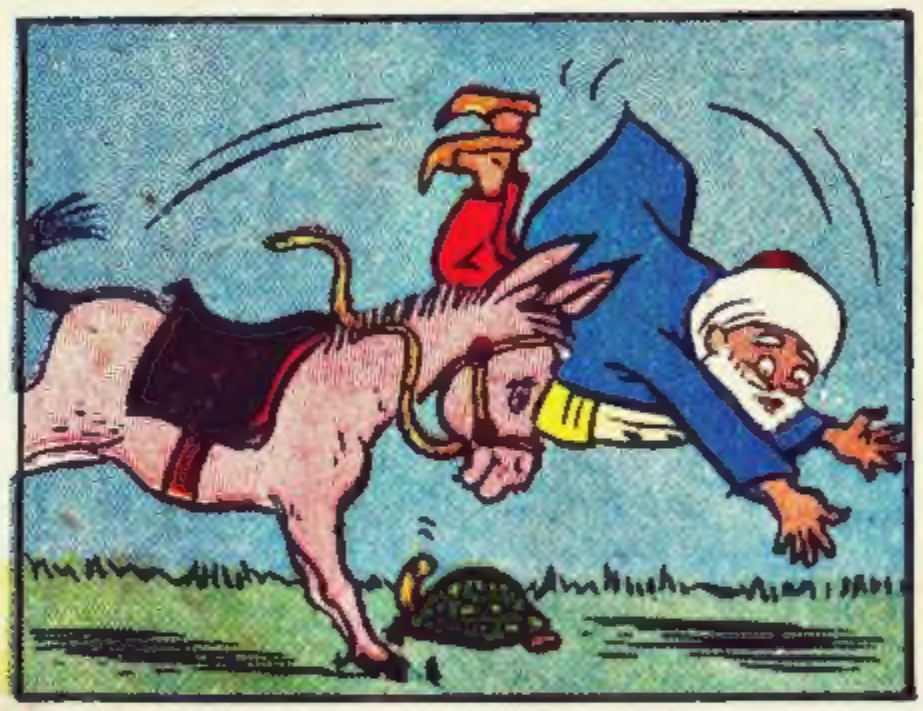

... Ne çare ki münasebetsiz kaplumbağa otlar arasından çıkıverdi. «Küheylân bundan ürküp irkilince...

Hocamız paldır küldür haydi yere !...

Çocuklar sardı etrafını, başladılar alaya... Hoca bu... kalır mı hiç altta :

«Uzatmayın çocuklar» dedi, «Düşmesem de zaten kendim inecektim, ne var bunda gülecek !»

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.